

Za mír a socialismus až do trpkého konce II. Dokumenty o spolupráci československé a sovětské rozvědky v letech 1987–1989¹

Mezi poslední dochované dokumenty o spolupráci Hlavní správy rozvědky Sboru národní bezpečnosti (I. S-SNB) a Hlavní správy rozvědky Výboru státní bezpečnosti (VSB) Svazu sovětských socialistických republik (I. HS-KGB SSSR) při agenturně-operativní činnosti a produkci aktivních či vlivových opatření patří tři výkazy z února 1988 a 1989 určené buď přímo nejvyššímu představiteli zastoupení sovětské rozvědky v ČSSR, kterým byl genmj. Valentin Borisovič Lvov², anebo informačnímu úseku čs. rozvědky jako podklad pro zpracování přehledu pro „sovětské přátele“.³

Dokumenty zachycují vzájemnou součinnost obou „bratrských“ služeb po linii politické rozvědky I. S-SNB (spíše však využívání zpravodajských zdrojů sovětskou stranou), konkrétně odborů ZKR, tedy zahraniční kontrarozvědky (26. odbor), emigrace a ideodiverze (31. odbor) a aktivních a vlivových opatření (36. odbor). Do přehledů z neznámých důvodů nebyly zahrnuty linie vědecko-technické a nelegální rozvědky, ale ani úsek informační činnosti (17. odbor).

V jejich úvodu byl vždy zdůrazněn přínos spolupráce pro československou stranu, průběžná komunikace prostřednictvím představitelů I. HS-KGB působících v Praze, ale také operativní součinnost na jednotlivých rezidenturách, zejména pak ve Washingtonu, Bonnu, Berlíně, Vídni, Ženevě, Bruselu, Paříži, Římě, Madridu, Lisabonu, Damašku, Dillí, Tokiu, Teheránu, Alžíru a Pekingu. Zmíněny byly v této souvislosti také stáže designovaných čs. rezidentů v centrále I. HS-KGB před jejich výjezdem do zahraničí (I. S-SNB recipročně navrhovala realizovat obdobné stáže v Praze pro sovětské rezidenty působící ve Spolkové republice Německo a Rakousku).

Z prezentovaných akcí, ať již zajišťovaných jednou, či druhou stranou, je zřejmá podrobná sovětská znalost jednotlivých agenturně-operativních akcí, objektů sledovaných 26. a 31. odborem, ale i tajných spolupracovníků – agentů či důvěrných styků získávaných a využívaných I. správou SNB například k rozpracování amerických diplomatů a pracovníků Ústřední zpravodajské služby (CIA) v západní Evropě, na Středním i Dálném východě. Specifickou oblast spolupráce představovaly snahy o agenturní pronikání do objektu s krycím názvem „Ústav“ (DLI – Defense Language

1 Edice navazuje na předchozí publikovaný soubor dokumentů, zaměřený zejména na plány a vyhodnocení vzájemné spolupráce I. S-SNB a I. HS-KGB koncem 80. let minulého století. Srov. ŽÁČEK, Pavel: Za mír a socialismus až do trpkého konce. Dokumenty o spolupráci československé a sovětské rozvědky, 1985–1989. In: *Sborník Archivu bezpečnostních složek*, 2008, č. 6. ABS – ÚSTR, Praha 2009, s. 325–366.

2 Genmj. Valentin Borisovič Lvov (nar. 1931), poslední vedoucí představitel zastoupení I. HS-KGB při I. S-SNB v Praze.

3 Srov. dokumenty 1b, 1c a 2b.

Institute v kalifornském Monterey), zvýšení efektivity radiorozvědných služeb na rezidenturách ve Vídni, v Paříži a Bonnu, případně další rozšíření technického pronikání v Londýně, Bruselu a zejména Římě (Vatikánu).

Sovětská rozvědka byla díky svému globálnímu zaměření schopna v různých částech světa odhalit „podstavy“ cizí agentury či upozornit centrálu I. správy SNB na neserióznost agenturního typu, dobroželatela⁴ či tajného spolupracovníka, případně vypomoci při prověrkách zájmových osob. V zemích, kde nepůsobily čs. rezidentury (v Turecku, Keni, Zambii), přebírala I. HS-KGB do řízení agenty I. správy SNB.⁵

Snad největší pozornost byla ovšem věnována plánování a vyhodnocování stovky nejučinnějších aktivních opatření realizovaných 36. odborem I. správy SNB v rámci komplexních operací „Sepie“ (*odhalování agresivní politiky USA, hlavně v Latinské Americe, prosazování mírových návrhů SSSR a zemí komunistického bloku*), „Aspen“ (do roku 1987 *boj proti mezinárodnímu sionismu*; po zrušení problematika začleněna především do operace „Sepie“), „Kometa“ (*diskreditace činnosti nepřátelských zpravodajských služeb, zejména CIA a Spolkové zpravodajské služby – Bundesnachrichtendienst, BND*), „Infekce“ (*proti ideodiverzním centrům, včetně rozporů uvnitř nepřátelské emigrace*), „Pagoda“ (do roku 1987 *diskreditace politiky Vatikánu a papeže Jana Pavla II.*; po zrušení problematika začleněna do operace „Infekce“), „Úrok“ (*podpora čs. zahraničního obchodu a diskreditace ekonomické politiky USA*), „Long“ (*diskreditace NATO, odhalování rozporů mezi členskými státy NATO a mírová problematika zaměřená především na Evropu*), „Aktér“ (do roku 1988 *diskreditace politiky SRN*; po zrušení problematika začleněna do operace „Long“), „Napa“ (*posilování protimperialistického charakteru Hnutí nezúčastněných zemí*), „Delta“ (do roku 1987 *odhalování agresivní politiky USA na Blízkém východě*; po zrušení problematika začleněna do operace „Napa“) a „Čaj“ (*diskreditace hegemontické politiky Čínské lidové republiky a pozitivní aktivní opatření ke zlepšení vztahů s ČLR*).⁶

Poslední dva z celkového počtu osmi dokumentů jsou záznamy pravděpodobně ze závěrečného jednání příslušníků Hlavní správy rozvědky SNB v centrále sovětské rozvědky z konce listopadu 1989, a to překvapivě nejen s vedením informačně-analytické správy „RI“⁷, ale s ohledem na zahraničně-politické změny ve střední Evropě dokonce také s náčelníkem I. HS-KGB genpor. Leonidem Vladimirovičem Šebaršinem⁸. Přestože poměrně stručná finální podoba obou písemností byla zpracována až ve druhé polovině prosince 1989, a některé jejich pasáže tudíž zjevně nejsou úplným a podrobným záznamem z jednání, jde o velmi důležité a ojedinělé dokumenty zachycující měnící se postavení a vztah obou rozvědek.⁹

4 V terminologii I. S-SNB iniciativník, tj. osoba dobrovolně se nabízející ke spolupráci.

5 Srov. dokumenty 1b a 1c.

6 Srov. dokumenty 1b, 1c a 2b.

7 K informačně-analytické správě „RI“ srov. PAWLIKOWICZ, Leszek: *Aparat Centralny I. Zarządu Głównego KGB jako instrument realizacji globalnej strategii Kremla 1954–1991*. BELLONA – RYTM, Warszawa 2013, s. 214–223.

8 Genpor. Leonid Vladimirovič Šebaršin (1935–2012), od 6. 2. 1989 do 22. 9. 1991 náčelník I. HS-KGB a náměstek předsedy KGB SSSR. Srov. ANTONOV, Vladimir: *Načalnikovi sovětskoj vnešnej razvedki*. Veče, Moskva 2015, s. 300–305.

9 Srov. dokumenty 3b a 3c.

Archeografická poznámka

Předkládané dokumenty nebyly dosud publikovány. Text je ponechán v autentické podobě, tzn., že jeho grafické členění víceméně kopíruje originál. Zachováno bylo také psaní jmen, krycích jmen a názvů akcí verzálkami, stejně jako zdůraznění podtržením. Pravopis byl až na výjimky přizpůsoben současným pravidlům, gramatické chyby a překlepy byly opraveny, případně je na ně upozorněno. Tři tečky v hranaté závorce označují část dokumentu, kterou bylo možno vynechat. V hranatých závorkách jsou při prvním výskytu rozepsány zkratky a jména, v kulatých závorkách jsou poznámky editora. Poznámkový aparát obsahuje biografické, archivní a další údaje, včetně odkazů na odbornou literaturu, jež se k danému tématu či osobě vážou (osoby nebo akce, k nimž se nepodařilo zjistit podrobnosti, komentovány nejsou). Řazení dokumentů je chronologické, regist každého z nich kromě charakteristiky písemnosti obsahuje místo a den jeho vypracování. Za každým editovaným dokumentem se nachází citační formule obsahující název fondu a formu písemnosti.

Dokument 1a

1988, 16. února – Praha. Průvodní dopis náčelníka Hlavní správy rozvědky SNB [genmjr. Karla Sochora] určený hlavnímu představiteli I. Hlavní správy KGB SSSR u I. správy SNB, čj. A-0011/15-88

[...] ¹⁰

Představitel V[yboru]S[tátní]B[ezpečnosti] S S S R

s. genmjr. V. B. L V O V

Věc: Přehled o vzájemné součinnosti čs. rozvědky a I. HS VSB při zajišťování konkrétních akcí v r. 1987 a 1988

V příloze zasílám výše uvedené přehledy jako podklad pro jednání o zlepšení vzájemné součinnosti při promýšlení a zajišťování konkrétních akcí v r. 1988 a tím řešení klíčového článku podepsaných součinnostních dohod.¹¹

Přehled podchycuje součinnost po linii politické rozvědky, 26., 31. odboru a po linii aktivních opatření.¹² Nezabývá se součinností po linii vědeckotechnické rozvědky¹³, nelegální rozvědky¹⁴ a podrobněji ani informační činností.¹⁵

Přehled za r. 1987 i pro r. 1988 je zpracován podle jednotné osnovy:

I. Stručné shrnutí průběžné součinnosti

II. Přehled o akcích zajišťovaných čs. rozvědkou

III. Přehled o akcích zajišťovaných sovětskou rozvědkou¹⁶

ABS, f. I. správa SNB – nesvazková agenda, ISF 401. Věc: Přehled o vzájemné součinnosti čs. rozvědky a I. HS VSB při zajišťování konkrétních akcí v r. 1987 a 1988, 16. 2. 1988. Originál, strojopis, 1 strana.

- 10 Výtisk č. 1 přísně tajného průvodního dopisu byl vypraven na hlavičkovém papíře náčelníka I. správy SNB, původní číslo jednací A-005/15-88 bylo na průvodním dopise přeškrtnuto, vyznačeny přílohy (2/31) a v záhlaví ještě rukou dopsána administrativní poznámka: *sk.51/S.*
- 11 Srov. ŽÁČEK, Pavel: *Za mír a socialismus až do trpkého konce. Dokumenty o spolupráci československé a sovětské rozvědky, 1985–1989*, s. 328–335.
- 12 Politickou rozvědkou tvořily odbor aktivních a vlivových opatření (36. odbor), odbor SRN a Rakouska (37. odbor), odbor západní Evropy a NATO (42. odbor), odbor Afriky, Středního a Dálného východu (47. odbor), odbor USA a Latinské Ameriky (52. odbor), odbor zahraniční kontrarozvědky (26. odbor) a odbor emigrace a ideodiverze (31. odbor). Viz ŽÁČEK, Pavel: *Rozvědka*. In: BÁRTA, Milan – KALOUS, Jan – POVOLNÝ, Daniel – SIVOŠ, Jerguš – ŽÁČEK, Pavel: *Biografický slovník náčelníků operativních správ Státní bezpečnosti v letech 1953–1989*. Academia – ÚSTR, Praha 2017, s. 86.
- 13 Vědecko-technickou rozvědku (VTR) tvořily operativní odbor VTR (69. odbor) a analyticko-informační odbor VTR (74. odbor). Srov. tamtéž.
- 14 Nelegální rozvědka (NR) sestávala z analyticko-obranného oddělení NR (13. oddělení), odboru dokumentačně-operativního NR (18. odbor) a odboru výběru, přípravy a řízení NR (23. odbor) I. S-SNB. Srov. tamtéž.
- 15 Informační činnost zajišťoval odbor informační (17. odbor) I. správy SNB. Srov. tamtéž.
- 16 Srov. dokument 1b.

Dokument 1b

[1988, 16. února – Praha.] Přehled o vzájemné součinnosti I. správy SNB a I. Hlavní správy KGB SSSR v roce 1987, příloha č. 1 čj. A-0011/15-88

I. Průběžná součinnost

1. Průběžné hodnocení různých směrů činnosti čs. rozvědky, které je cennou pomocí z hlediska celkové orientace a dalšího zaměření činnosti I. správy SNB (např. hodnocení INN¹⁷, hodnocení výslednosti apod.).

2. Průběžná výměna poznatků, zkušeností a materiálů uskutečňovaná cestou představitelů VSB působících na I. správě SNB¹⁸ (objekty, zájmové osoby, činnost nepřátelských speciálních služeb, SSEP¹⁹, atd.) v souladu s podepsanými součinnostními plány.

3. Rezidenti:

a) Průběžná operativní součinnost rezidentů uskutečňovaná na následujících rezidenturách (podtržené považujeme z našeho hlediska za nejefektivnější):

- Washington, New York, Mexiko, Caracas, Lima, Bogota

- Bonn, Berlín, Vídeň, Ženeva

- Brusel, Londýn, Paříž, Rím, Madrid, Lisabon, Atény, Nikósie

- Damašek, Dillí, Tokio, Teherán, Alžír, Káhira, Ammán, Djakarta, Peking²⁰

b) Stáže nových čs. rezidentů v Madridu, Londýně a New Yorku v SSSR.²¹

c) Byly uskutečněny první výměny názorů týkající se součinnosti pro případ mimořádných událostí:

- na rezidentuře Tokio vzhledem k výhodným podmínkám čs. zastupitelského úřadu

- na rezidenturách Teherán, Nikósie, Atény

17 K INN, tedy Indexu nenadálého napadení, srov. MIKLOVIČ, Michal: Index nenadálého napadení. Československá verze KGB operace VRJAN. In: *Aktivity NKVD/NKGB a její spolupráce s tajnými službami střední a východní Evropy 1945–1989. Sborník k mezinárodní konferenci*. ÚSTR, Praha 2009, s. 255–262; ŽÁČEK, Pavel: Vznik operace RJAN. Pohled zevnitř. Z dokumentů o Hlavní správě rozvědky KGB SSSR, 1982–1984. *Securitas Imperii*, 2013, č. 22, s. 174–206.

18 Srov. ŽÁČEK, Pavel: *Za mír a socialismus až do trpkého konce. Dokumenty o spolupráci československé a sovětské rozvědky, 1985–1989*, s. 338, pozn. 19.

19 K Sjednocenému systému evidence poznatků (SSEP) srov. např. TOMEK, Prokop: *Systém sjednocené evidence poznatků o nepříteli (v československých podmínkách)*. ÚSTR, Praha 2008.

20 K rezidenturám I. správy SNB srov. MIKLOVIČ, Michal – SLÁVIK, Martin: *Obsazení rezidentur rozvědky v roce 1989. Paměť a dějiny*, 2010, roč. 4, č. 2, s. 83–93.

21 K rezidentům I. správy SNB v Madridu, Londýně a New Yorku srov. ŽÁČEK, Pavel: *Poslední reorganizace zahraniční rozvědky. Snižování početních stavů Hlavní správy rozvědky SNB v letech 1988–1990. Securitas Imperii*, 2009, č. 15, s. 222–223.

II. Akce zajištěné čs. rozvědkou

1. Agentura:

- a) akce REKTOR²² – Indie, řešení problémů souvisejících s pobytem synů T[ajného] S[polupracovníka] v ČSSR podle požadavků I. HS VSB.
- b) Důvěrný styk BENG²³ – rezidentura Berlín přerušila na základě požadavku sovětských přátel jeho využívání.
- c) Důvěrný styk KUKY (správně KUKI – pozn. editora)²⁴ – rezidentura Berlín vzhledem k přemístění DS do africké země, v níž čs. rozvědka nemá rezidenturu, vytvořila podmínky k jeho kontaktu sovětskými přáteli.
- d) Bývalý čs. agent v Lisabonu – předání poznatků na základě požadavku přátel VSB.
- e) Akce 31. odboru:
 - BRAŇO – rozpracování ukrajinských nacionalistů a pravicových organizací v západní Evropě
 - CENTRUM – rozpracování sionistického objektu
 - KOOPERACE – rozpracování ideodiverzní instituce v Rakousku.

2. Operativní akce:

- a) Rozpracování a проверки diplomatů USA a K[ádrových]P[říslušníků] CIA, s nimiž navázali styk příslušníci či spolupracovníci čs. rozvědky:
 - LISABON: předání poznatků ke KP CIA v legalizaci II. tajemníka Z[astupitelského]Ú[řadu] USA
 - BRUSEL: předání poznatků ke KP CIA a US diplomatům HANNON, HUDEL, BOWMAN

-
- 22 Dne 6. 6. 1980 zavedl 57. odbor I. S-SNB agenturní svazek s krycím jménem „Rektor 2“ (archivován 30. 10. 1987) k osobě Jaganathy Reddy Gadireddy (1926–1985), bývalého agenta I. HS-KGB, staženého z Indie v roce 1977 – zřejmě v rámci akce „Elena“ – před hrozícím odhalením, a od roku 1980 trvale usídleného v ČSSR. Na žádost sovětské strany zajišťovala I. S-SNB jeho finanční a materiální zabezpečení. Prostřednictvím obnoveného agenturního svazku „Rektor 2“ (zaveden 21. 3. 1988) udržoval 25. odbor I. S-SNB z popudu I. HS-KGB až do ledna 1990 kontakty s jeho syny žijícími rovněž v ČSSR. Srov. *Archiv Ústavu paměti národa*, f. I. S-ZNB, reg. č. 47451. REKTOR – hodnocení spolupráce, 26. 4. 1990.
 - 23 O převzetí důvěrného styku (DS) „Beng“, J. B. (nar. 1945), vědeckého pracovníka Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung Berlin, získaného *po konzultaci se sovětskými přáteli* dne 12. 4. 1983 ke spolupráci čs. rezidenturou Berlín (původně agenturní typ – AT „Ben“, reg. č. 81351/301), projevil 22. 12. 1986 zájem sovětský rezident a následně 14. 5. 1987 centrála I. HS-KGB. Návrh na jeho předání *do řízení přátelům SSSR* byl zpracován 2. 7. 1987 na 37. odboru I. S-SNB pro náčelníka správy genmj. Karla Sochora. Dne 13. 7. 1987 byl představitel I. HS-KGB informován o přerušování styku s DS „Beng“ a o jeho předání *do dalšího řízení neosobním způsobem*. Dne 4. 9. 1987 navíc zástupce sovětské rozvědky převzal vyžádané memorandum DS „Beng“, OEC 415 224. Srov. *ABS*, f. Hlavní správa rozvědky – Agenturní svazky (I.S-4), reg. č. 48267.
 - 24 Na schůzce po získání H. E. (nar. 1936) rezidenturou Berlín dne 22. 6. 1987 ke spolupráci bylo zjištěno, že DS „Kuki“ přechází koncem roku jako velvyslancecký rada a chargé d'affaires japonského generálního konzulátu na zastupitelský úřad do Zimbabwe, a proto byl 8. 9. 1987 prostřednictvím představitele I. HS-KGB nabídnut k převzetí. Sovětská centrála 27. 9. 1987 souhlasila, na nadcházející schůzce s DS „Kuki“ bylo projednáno heslo a poznávací znamení pro vzájemný kontakt, a 29. 10. 1987 představitel I. HS-KGB obdržel memorandum, stručný souhrn poznatků k jeho osobě, vizitku DS a poznávací znamení – slaměnou panenku. Srov. *tamtéž*, reg. č. 49271.

- DAMAŠEK: akce KORÁL – pomoc rezidentury při rozpracování zájmové osoby VSB
- akce WAT – poznatky k přípravě vnesení operativní techniky do bytu zájmové osoby
- ALŽÍR: akce BAR – předání poznatků přátelům
- TOKIO: akce TOM – předání signálu přátelům KP CIA BALINT získávání a předávání poznatků
- ŘÍM: předání poznatků z pokusu o verbovku čs. rezidenta.
- b) Rozpracování zájmových osob a bází
- Konzultace představitelů amerických odborů čs. a sovětské rozvědky (9/87)²⁵ k využití Karlových Varů při rozpracování Američanů přijíždějících na léčebné pobyty a dále k využití příjezdů z USA do Východoslovenského kraje, bude konkretizováno v r. 1988.
- Zhodnocení a sledování příjezdů amerických diplomatů a dalších Američanů na ZÚ USA v Praze z kontrarozvědného a rozvědného hlediska.²⁶
- c) Akce po linii 31. odboru:
- LAVROV – agenturně operativní kombinace po linii sionismu
- SENTA²⁷ – rozpracování zájmové osoby v západní Evropě
- SVATBA – A[GENTURNĚ]O[PERATIVNÍ]K[OMBINACE] po linii ukrajinských nacionalistů
- GOALS – zkoumání rozpracování ideodiverzních institucí v západní Evropě a v USA.
- d) Akce po linii 26. odboru:
- ÚSTAV – ARSENÁL (MILD, dříve UČITEL²⁸, BEMAN²⁹, ARKA³⁰, PAGAL³¹).

III. Akce zajištěné sovětskou rozvědkou

1. Agentura:

- a) A[GENT] PABE³² – Madrid, Brusel, využití sovětských rezidentur při prověřkových akcích a při úkolování TS
- b) A MIKÍŠ³³ – MADRID, využití radiorozvědky sovětské rezidentury při prověřkové akci
- c) A RINO, A ASTRID³⁴ – stažení z USA, součinnost při řešení úkolů souvisejících s návratem z USA, pozvání do SSSR
- d) DS ILA – Lisabon, pomoc sovětské rezidentury při technickém zpracování předávaných dokumentů
- e) Dobroželatěl JEVER – kvalifikované hodnocení získaných dokumentů umožňující řízení a hodnocení akce
- f) Agent XAJA a R[egistrovaný]T[yp] KABA – prověrky v západním Berlíně, které umožnily odhalit neserióznost agenta.

25 Americkými odbory byly míněny 52. odbor I. S-SNB v čele s pplk. Ing. Imrichem Farnbauerem – „On-drášem“ a linijní americký odbor I. HS-KGB genmjr. Stanislava Andrejeviče Androsova. Srov. PAWLKOWICZ, Leszek: *Aparat Centralny 1. Zarządu Głównego KGB jako instrument realizacji globalnej strategii Kremla 1954–1991*, s. 151. Číslo 9/87 znamená září 1987 – pozn. editora.

26 Ke kontrarozvědnému rozpracování zastupitelského úřadu USA v Praze srov. ŽÁČEK, Pavel: KGB a 17. listopad 1989. Poslední dohoda o československo-sovětské spolupráci v kontrarozvědné oblasti. In: *Sborník Archivu bezpečnostních složek*, 2009, č. 7. ABS, Praha 2010, s. 166–169.

- 27 Srov. zbytky podsvazku in *ABS*, f. I.S-1, reg. č. 12414/314.
- 28 V roce 1978 začal oblastní odbor I. správy České Budějovice v součinnosti s 26. odborem I. S-SNB rozpracovávat AT s krycím jménem „Učitel“, J. E. M., nar. 1944, naturalizovaného učitele českého jazyka v Defense Language Institutu v Monterey, s cílem získat ho ke spolupráci. V roce 1980 během pobytu v ČSSR vyslovil „Učitel“ souhlas s konspirativním stykem s příslušníky I. S-SNB. Po příjezdu do Prahy v roce 1981 navštívil z vlastní iniciativy ZÚ SSSR, kde informoval o své spolupráci s čs. MV a uvedl, že má u sebe velmi důležité materiály vojenského charakteru, které chtěl předat sovětským vojenským odborníkům. Důvodem byla, jak se vyjádřil, jeho *ztráta důvěry v orgány MV ČSSR*. [...] *Přáteli mu bylo doporučeno, aby byl i nadále s námi ve styku a předal nám veškeré materiály a poznatky, které přivezl*. Čs. rozvědká po konzultacích s I. HS-KGB vyhodnotila informace od „Učitele“ jako pravdivé, odpovídající jeho možnostem: *obsah poznatků a informací o pracovnících FBI a dalších osobách školených v DLI, charakteru podstatu [ze strany US spec. služeb] nenasvědčují*. Dne 10. 9. 1981 byl přeregistrován na agenta s krycím jménem „Mild“. Přestože podle hodnocení z 25. 10. 1988 plnil úkoly přesně a jeho poznatky – předávané I. HS-KGB a III. správě SNB – byly vždy na dobré úrovni, nepovažovalo vedení 26. odboru I. S-SNB případ za zcela „čistý“. V posledních dvou letech navíc ztrácel možnosti k plnění úkolů po linii INN, čímž oproti poslednímu hodnocení dosáhl v této oblasti slabších výsledků. Srov. *ABS*, f. I.S-4, reg. č. 47680. Návrh na získání TS jako agenta, 8. 9. 1981; Agent MILD – hodnocení spolupráce s TS, 25. 10. 1988.
- 29 Agenturní typ „Béman“ byl 80. odborem I. S-SNB zaveden jako podsvazek reg. č. 12930/300 k osobě Josefa Bittersmanna (nar. 1933) na základě zjištění, že k někdejšímu členovi KSČ (od roku 1963) a dopisovateli okresního deníku *Průboj* a krajského deníku *Rozvoj* byl v letech 1966–1968 zaveden OVKR 259. PLDB agenturní svazek „Mayer“ (reg. č. 27671). K ČSSR a zemím ZSS má dobrý vztah, neboť zde má mnoho přátel, konstatovala rozvědká po více než deseti letech jeho pobytu v Chile, Austrálii a USA. První kontakt byl navázán zřejmě již v roce 1981 během jeho návštěvy ČSSR a další za pomoci jeho bývalého řídicího orgánu (ŘO) z VKR pplk. Löflera v lednu 1982. „Béman“ projevil ochotu pokračovat ve spolupráci a pomáhat ČSSR. V případech jeho zaměstnání v DLI měl být využit zejména k tipování osob procházejících školou a provádění vizuální rozvědky vojenských objektů. Jeho žena za svého léčebného pobytu v ČSSR v roce 1983 informovala I. S-SNB, že „Béman“ splnil část přijímacích zkoušek na instruktora českého jazyka a dostal nabídku nastoupit do vojenské školy v Monterey. Rozvědku zajímala organizační struktura, učební osnovy a jejich obsah, jména a charakteristiky učitelů, jména čs. emigrantů v objektu, jejich vazby do ČSSR, charakteristiky a identifikační znaky studentů, obranný režim, poznatky ke kontrarozvědné ochraně osob z objektu. Ke spolupráci byl agent „Béman“ získán až 12. 6. 1985 během opětovné návštěvy ČSSR. Podle hodnocení z 26. 10. 1988 informoval o plnění uložených úkolů k objektu „Ústav“ a INN prostřednictvím agentky „Arka“ (viz pozn. 30). Takto neosobně předávané informace využíval ke své informační činnosti 17. odbor I. S-SNB a byly zaslány I. HS-KGB. Srov. tamtéž, reg. č. 48841. Memorandum typu OEČ – 415207, 11. 6. 1983, a reg. č. 48841. ARKA – OEČ 417772 – memorandum, 10. 6. 1983; Věc: Agent BEMAN – hodnocení spolupráce s TS, 26. 10. 1988.
- 30 Dagmar Bittersmannová, dříve Mádrová, roz. Vávrová (nar. 1938), byla 14. 6. 1983 pod krycím jménem „Arka“ získána jako pomocná agentura s úkolem ovlivnit registrovaný typ „Béman“ (viz pozn. 29) k průniku do objektu *HN USA po linii ZKR – ÚSTAV*, zajistit na jaře 1985 jeho příjezd do ČSSR a udržet vzájemné konspirativní spojení. Podle hodnocení z konce října 1988 ke spolupráci přistupovala zodpovědně a jako spojka v akci BÉMAN plnila řádné stanovené úkoly. Na schůzce v roce 1987 předala některé nové poznatky k čs. instruktorům ze školy v Monterey, informaci o jednání s představiteli tuniské armády, která byla předána I. HS-KGB, atd. Srov. tamtéž, reg. č. 48306. ARKA – hodnocení spolupráce s TS, 5. 8. 1985; A „ARKA“ – vyhodnocení spolupráce, 25. 10. 1988.
- 31 Agent „Pagal“ byl 11. 5. 1982 získán ke spolupráci 26. odborem I. S-SNB, nastoupil zaměstnání v objektu „Ústav“, nicméně ihned poté s ním bylo ztraceno spojení. Srov. tamtéž, reg. č. 47931. Věc: PAGAL (OEČ 416325) – záznam o ukončení spolupráce s TS, 19. 10. 1989.
- 32 Verbovka zástupce vedoucího Informační kanceláře Evropského hospodářského společenství (EHS) ve Španělsku C. P., nar. 1943, proběhla 11. 11. 1986 v Madridu. Dne 27. 8. 1987 se agent „Pabe“ vrátil do Bruselu, kde pracoval na generálním ředitelství I. komise EHS, přičemž měl na starost vztahy se zeměmi Blízkého východu. Podle dokumentu schváleného náčelníkem I. S-SNB genmj. K. Sochorem: *Akcia PABE bola, za účasti rezidenta a Z[ástupca]N[áčelníka]O[odboru] s. BRÁZDU predjednaná u predstaviteľa sovietskej rozviadky gen. LVOVA a závery sú obsiahnuté v tomto materiale. Vhodným sa tiež javí (bez dekonšpirovania A) konzultovanie prípadu rezidentom s. KRUŽÍKom s rezidentom soviets. priateľov v Bruseli*. Srov. tamtéž, reg. č. 49132. Věc: A PABE – politika riadenia, 7. 1. 1988.

g) Upozornění sovětské rozvědky na podstavy v agenturní síti čs. rozvědky v DILLÍ u dobroželatěla RUBENS v USA.

h) Sovětsští soudruzi řídí ideospolupracovníky 26. odboru v zemích, kde nemáme rezidentury (ANGRA³⁵ – Ankara, VOSÁHLO³⁶ – Nairobi, KORSO a GATO³⁷ – Lusaka). Spolupracovníci jsou využíváni po linii H[LAVNÍHO]N[EPŘÍTELE] USA a rozpracování konkrétních KP CIA v uvedených zemích. Dobré výsledky jsou u I[DEOVÝCH]S[POLUPRACOVNÍKŮ] VOSÁHLO a ANGRA).

2. Operativní akce

a) Akce „F“ Paříž – efektivní pomoc sovětské rezidentury v Paříži při složité agenturně operativní akci čs. rozvědky, radiorozvědné zajišťování KP zúčastněných na akci, odhalení sledování jednoho z KP pařížské rezidentury čs. rozvědky a tím znemožnění opatření ze strany francouzské kontrarozvědky.

b) Upozornění sovětské rozvědky na podstav japonské kontrarozvědky u osoby rozpracovávané rezidenturou TOKIO.

c) Prověrka akce čs. rezidentury v Teheránu (MINK), v Aténách (UZÍR), v Bruselu (MARY) a v Madridu (PARA).

d) Upozornění sovětské rozvědky na KP CIA v různých zemích světa, s nimiž navázali styk naši pracovníci.

e) Součinnost sovětské rozvědky při řešení důsledků a opatření zrádce RAK.³⁸

IV. Vyhodnocení spolupráce se sovětskými přáteli v roce 1987 po linii odboru 36.

Vyhodnocení je zpracováno následujícím způsobem:

1) Aktivní opatření realizovaná z podnětu československé rozvědky.

2) Aktivní opatření realizovaná z podnětu sovětských přátel.

33 Agent „Mikiš“, F. E. M., nar. 1952, byl získán ke spolupráci 27. 11. 1985 v Madridu s perspektivou průniku na Diplomatickou akademii španělského ministerstva zahraničních věcí, ministerstvo obrany (objekt NATO) anebo nejpravděpodobněji do zpravodajské služby CESID, u níž zahájil přijímací řízení. V letech 1986–1987 byl po dobu nezaměstnanosti I. S-SNB podporován 50 000 Ptas měsíčně. Srov. tamtéž, reg. č. 48940. „A“ MIKIŠ – vyjádření, 17. 11. 1987; Věc: A MIKIŠ – hodnocení spolupráce s TS, 10. 5. 1988.

34 K agentům I. S-SNB Karlu („Rino“) a Haně („Adrid“) Köcherovým a jejich návratu do ČSSR srov. zejména PALEČEK, Pavel: Podivný případ komunistických špiónů Hany a Karla Köchrových. In: ČE-LOVSKÝ, Bořivoj (ed.): *Oči a uši strany. Sedm pobledů do života StB*. Tilia, Šenov u Ostravy 2005, s. 40–76; ŠEVELA, Vladimír: *Český krtek v CIA. Cesta Karla Köchera z StB přes americké tajné služby do Prognostického ústavu*. Prostor, Praha 2015 a ŽÁČEK, Pavel: Případ „Rino“: náš člověk v CIA. Řízení čs. špičkové agentury sovětskou rozvědkou, 1973–1976. *Securitas Imperii*, 2016, č. 29, s. 190–242.

35 Andrej Gorol (nar. 1941) vystudoval v letech 1962–1967 afrikanistiku na fakultě orientalistiky Leningradské státní univerzity, 1969–1971 působil na 8. (afroasijském) teritoriálním odboru FMZV, 1971–1973 v diplomatické funkci na čs. ZÚ v Ghaně, odkud byl předčasně odvolán, neboť se díky stykům s O. Boatengem zapletl do příprav státního převratu. V letech 1977–1981 přidělen jako III. tajemník k čs. ZÚ v Moskvě, kde absolvoval kurz pro vedoucí pracovníky MZV na Diplomatické akademii SSSR. Dne 25. 1. 1978 byl rezidenturou II. S-FMV v SSSR získán ke spolupráci jako důvěrník (D) s krycím jménem „Profesor“ (spis KTS s reg. č. 13071 registrován 26. 4. 1977, na D převeden 14. 2. 1978) a byl využíván ke stykové a tipovací činnosti mezi západními diplomaty. V Moskvě předal 60 poznatků k různým diplomatům a politicko-ekonomickým otázkám. V souvislosti s vysláním do funkce I. tajemníka čs. ZÚ v Tanzanii byl 27. 10. 1983 jeho spis převzat 26. odborem I. S-SNB a 30. 11. 1983 přeregistrován na ideového spolupracovníka (IS) „Angra“ (reg. č. 48459) s předpokla-

dem operativního využití po linii speciálních služeb hlavního nepřítele – proti CIA. Již v březnu 1984 se ovšem z důvodu vážné nemoci vrátil do ČSSR a jeho svazek byl 20. 12. 1984 uložen do archivu, resp. vrácen na II. správu SNB. V souvislosti s vysláním do funkce I. tajemníka čs. ZÚ v Turecku požádala I. HS-KGB dne 4. 6. 1987 o možnost převzít bývalého IS „Angra“ do svého řízení. O tři týdny později byl seznámen s eventualitou, že se na něj obrátí sovětsí přátelé s požadavkem spolupráce. Prostřednictvím V. I. Gapona, jednoho z představitelů I. HS-KGB v Praze, bylo předáno kontaktní heslo. Mezitím si 26. odbor I. S-SNB opět vyžádal jeho spis z II. S-SNB (předán 22. 7. 1987) a 24. 8. 1987 obnovil svazek IS. V polovině září „Angra“ informoval, jak se poměrně rychle rozběhla spolupráce s Jurijem Kotovem, příslušníkem rezidentury I. HS-KGB v Ankaře. „Angra“ byl zaměřen na rozpracování diplomatů ZÚ USA (J. W. Jonese, J. E. Whiteheada, později B. Gentile) a Velké Británie (N. Morleye, posléze J. Coultera). Také z Prahy přicházely instrukce: *Nadále dle možností věnuj pozornost záp. diplomatům, zejména USA – v této oblasti je nutno důsledně dbát pokynů Jurije...* Protože byl úkolován také k ochraně čs. kolonie, objevily se problémy vyplývající z dvojího řízení. Nejprve hlásil, že mu Kotov nehradí veškeré zpravodajské výdaje. V srpnu 1988 si kontakt IS „Angry“ ze ZÚ v Ankaře neodpustil komentář: *[...] se mi jeví jako povrchní, trpí komplexem nedoceněnosti, styk s ŘO KGB zahaluje do důležité tajnosti], argument]* „musím se poradit s Viktorem“ užívá velmi často. Počátkem prosince 1988 dospěl 26. odbor I. S-SNB k závěru, že spolupráce, respektive dvojí úkolování nepřináší předpokládané výsledky, a navrhl ponechat „Angra“ pouze v řízení čs. rozvědky. Před koncem roku s ním byla tato otázka probрана, přičemž byl informován, že i sovětsí přátelé mají totožný názor na potřebu zkvalitnit další spolupráci a odstranit určitou roztržičnost úkolování. „Angra“ ovšem jakoukoliv změnu odmítl. Z jeho reakce je zřejmé, že si na spolupráci se Sověty značně zakládá a posiluje si jí svoje sebevědomí... Počátkem roku 1989 byl problém dvojího řízení (a zřejmých sovětské snahy se IS „Angra“ zbavit) přenesen na úroveň vedení obou rozvědek. Následně s ním byla rozebrána jeho dlouhodobá výslednost, kterou se prý – i podle hodnocení sovětských přátel – nedařilo zlepšit. V létě 1989 konečně došlo k uzavření spolupráce, formálně s odkazem na blížící se konec jeho pobytu v Turecku počátkem roku 1990. Srov. ABS, f. I.S-4, reg. č. 48459. MEMORANDUM TS OEČ 402056, 27. 11. 1983; Návrh na získání IS OEČ 402056, 27. 11. 1983; GO-ROL Andrej – informace, 21. 7. 1987; IS ANGRA – příloha k záznamu o schůzce, 16. 9. 1987; Záznam o schůzce, 14. 10. 1987, 3. 5. 1988, 30. 5. 1988, 28. 8. 1988, 21. 12. 1988, IS ANGRA – stanovisko, 6. 12. 1988; Zásilka BK č. 1/89-3. Rezidentura ANKARA. IS ANGRA – upřesnění řízení IS, 6. 1. 1989; Zásilka BK č. 4/89-2. IS ANGRA – pokyny, 3. 7. 1989; IS ANGRA – záznam o ukončení spolupráce s TS, 7. 8. 1989.

- 36 Náměstek generálního ředitele OZO EXICO Dr. Zdeněk Tesař (nar. 1925) byl 26. odborem I. S-SNB jako IS „Vosáhlo“ získán 15. 12. 1983 ke spolupráci před vysláním do Keni ve funkci vedoucího obchodního oddělení při ZÚ ČSSR. Ještě před nabídkou čs. rozvědky k jeho převzetí do řízení rezidenturou I. HS-KGB v Nairobi z počátku října 1985 se na IS obrátil zástupce vedoucího oddělení expertů sovětského velvyslanectví Dimitrij Reabovalov se žádostí o informace z námořního přístavu v Mombase. Sovětskou rozvědkou byl „Vosáhlo“ řízen mj. k rozpracování amerických a britských diplomatů, zejména M. I. Daneho (objekt „Jefferson“) a R. Churcha. V červenci 1986 se *pochvalně vyjadřoval o navázání styku ze strany sovětských přátel, jakož i jejich starost o jeho bezpečnost.* Předal I. HS-KGB informace o libyjském speciálním komandu, výcviku egyptské protiteroristické skupiny, americké hospodářské pomoci, pohybu 7. flotily, příletu amerických a izraelských instruktorů, změnách ve vedení keňské armády, zavedení nových odposlechových vozů keňské kontrarozvědky atp. Informace o vztazích mezi Keňou a Ugandou byly poskytnuty 36. odboru k realizaci AO „Servis 8“. Podle hlášení z května 1987 se jeho spolupráce se sovětskou rozvědkou rozšířila a prohloubila, kromě americké a britské ambasády obsahla i ZÚ SRN. *Podarilo se mu rovněž vytvořit podmínky pro pravidelné získávání informací o pohybu válečných flotil USA a dalších západních zemí, jakož i zbrojního materiálu ve vojenském přístavu v Mombase. Tyto informace jsou přáteli velmi kladně hodnoceny.* V polovině června 1987 centrála I. HS-KGB požádala o prodloužení pobytu „Vosáhla“ v Keni za horizont roku 1989. *Sovětsí přátelé zvážili velmi dobrý psychologický a fyzický stav našeho IS, který představuje pro SSSR důležitý informační zdroj, zaslali naléhavou žádost o zajištění prodloužení služebního pobytu...* Po přeložení amerického diplomata M. K. Winograda z Lusaky, kde ho mj. sledoval IS „Gato“ (viz pozn. 37), byl „Vosáhlo“ zaměřen i na jeho rozpracování, stejně jako po únoru 1988 na Daneho nástupce P. R. Keppa. O rok později získal informace o plánu atentátu na předsedu vlády ČSSR. Spolupráce se sovětskou rozvědkou byla vážně narušena 23. 4. 1989 zmizením I. tajemníka ZÚ SSSR a příslušníka rezidentury I. HS-KGB v Nairobi J. Anisimova. I přes ujištění sovětské centrály, že není ohrožen, začala „Vosáhla“ okamžitě sledovat keňská kontrarozvědka. Ten byl přesvědčen, že ho sovětský defektor zradil, a dočasně přerušil schůzky s řídicím orgánem Genadijem.

- příloha č.: 1 – operace SEPIE³⁹
 2 – operace KOMETA
 3 – operace INFEKCE
 4 – operace ÚROK
 5 – operace LONG⁴⁰
 6 – operace AKTÉR
 7 – operace NAPA⁴¹
 8 – operace ČAJ⁴²

příloha č. 1 – operace SEPIE

1) A[KTIVNÍ]O[PATŘENÍ] REIK – cílem akce bylo přispět k diskreditaci stanovisek USA v souvislosti s jednáním Gorbačov – Reagan v Reykjavíku.⁴³ Bylo použito forem veřejných vystoupení, šíření tezí v dipl[omatických] kruzích včetně dalších vlivových akcí přes agenturní kanály rez[identur] Paříž, Brusel, Madrid, Řím, Lima. Přátelé poskytli podkladové materiály, akce byla vyhodnocena jako velmi účinná.

AO REIK III – cílem akce bylo přispět k zaktivizování „Kyperského výboru pro evr[opskou] bezpečnost a spolupráci“ při odsouzení Reaganových postojů na schůzce v Reykjavíku. Teze od sovětských přátel byly pojaty do prohlášení uvedené organizace. Akce hodnocená jako úspěšná.

AO REIK IV – cílem akce bylo přispět k diskreditaci stanovisek USA v souvislosti s jednáním G[orbačov] – R[eagan] v Reykjavíku. Byla použita forma vlivového působení v dipl. kruzích v Alžírsku a publikování tezí v alžírském tisku. Akce hodnocena jako účinná. Teze byly získány od sov. přátel.

Zpravodajskou činnost omezil na minimum a přes určité obavy opustil Keňu až koncem roku 1989. Srov. tamtéž, reg. č. 48632. Akce VOSÁHLO – informace, 3. 10. 1985; Záznam o schůzce, 3. 7. 1986; IS VOSÁHLO – informace, 14. 10. 1986; Informační zpráva, LK, květen 1987; IS VOSÁHLO (OEC 417287) – návrh na udělení odměny, 21. 5. 1987; IS VOSÁHLO – osobní údaje, 29. 6. 1987; Akce VOSÁHLO – sdělení, 3. 10. 1988; Akce VOSÁHLO – žádost o součinnost, 21. 2. 1989; IS VOSÁHLO, OEC 417287 – návrh na udělení odměny, 4. 1. 1990.

37 Odborný referent sekretariátu FMZV Ing. Michal Gabriel (nar. 1952) byl jako IS „Gato“ 3. 12. 1982 získán 52. odborem I. S-SNB ke stykové a tipovací činnosti mezi západními diplomaty. Dne 23. 10. 1985, necelých pět měsíců po odjezdu ve funkci III. tajemníka čs. ZÚ do Zambie, byl 26. odborem nabídnut k převzetí do řízení rezidentuře I. HS-KGB v Lusace coby tipář, který navázal kontakt s americkými diplomaty P. W. Alberman a M. K. Winogradem. Podle „Gata“ proběhlo v březnu 1986 navázání spolupráce s řídicím orgánem I. HS-KGB bez závad, vzájemný styk probíhal v rámci služebních styků a při vyzvedávání dítěte z mateřské školy zhruba jednou týdně. V místním Diplomatičtém klubu IS navázal kontakt se zájmovými osobami *sovětských přátel*, kromě Winograda též s britským diplomatem A. Corderym. Z *vývoje vzájemných vztahů je patrné, že WINOGRAD usiluje o připoutání IS na osobní bázi s cílem přípravy jeho verbovky. Pro tuto situaci byla dána IS linie chování, aby nepřistupoval na spolupráci s USA speciálními službami a naopak obrátil nabídku proti osobě verbovčíka ke spolupráci s naší službou. V této souvislosti Vás žádáme podle výše popsané linie [usměrňovat] chování [IS] tak, aby tato byla v souladu s Vašimi plány rozpracování daného regionu.* „Gato“ se navíc seznámil s M. Maharajem, členem exekutivy Afrického národního kongresu (ANC) a blízkým spolupracovníkem generálního tajemníka KS JAR J. Slova. V průběhu roku 1988 navázal kontakt s pracovníkem zpravodajské služby ANC, jehož prostřednictvím se naskytl možnost umístit odposlech do centrály jihoafrické rozvědky, kterou ovšem centrála I. S-SNB po prověrce zamítla. „Gato“ zřejmě kvůli rozporům s řídicím orgánem neinformoval I. HS-KGB. Nebylo proto divu, že byl sovětskou rezidenturou hodnocen *v podstatě záporně*. V listopadu 1988 byla spolupráce IS s I. HS-KGB ukončena. Srov. tamtéž, reg. č. 48169. Akce GATO – informace, 23. 10. 1985;

AO ORDEN II – cílem akce bylo přispět k diskreditaci záměrů Reaganovy administrativy v L[ATINSKÉ]A[MERICE] v souvislosti s aktivitou US vojensko-průmyslového komplexu. V rámci AO vyšla v Mexiku brožura, podkladem které byly teze od přátel v nákladu 1000 výtisků. Akce hodnocena jako účinná.

AO MEN – Přátelé poskytli pro akci podkladové materiály, na základě kterých byly vydány brožura odhalující porušování L[IDSKÝCH]P[RÁV] černochů a latinoameričanů v USA. Vydání knihy v Mexiku vyvolalo široké diskuse a reakci místního tisku. Hodnoceno – velmi úspěšně.

AO DEFENSA – cílem akce byla diskreditace projektu S[trategická]O[branná]I[niciativa] v Mexiku. Přátelé nám předali podklady, na základě kterých byla zpracována a vydána brožura ve španělštině, jež byla distribuována v politických, novinářských, společenských a universitních kruzích. Akce hodnocena jako velmi účinná.

AO DERBY XVI – cílem akce bylo posílit protiamerické cítění v liberálních arabskoislámských kruzích připomenutím negativních stránek vývoje politiky USA za administrativy Reagana. Přátelé přispěli [do] tohoto arabského tiskového bulletinu vydávaného pod hlavičkou fiktivní islámské organizace dvěma podkladovými materiály. Bulletin byl šířen v zemích B[LÍZKÉHO]S[TŘEDNÍHO]V[YCHODU], západní a jižní Evropě, do arabských organizací a kruhů v USA. Dosud nehodnoceno.

AO SAMAK VI – cílem akce bylo podporovat růst protiamerických nálad v kruzích politicky aktivní egyptské veřejnosti a prohloubit pochyby o účelnosti a prospěchu forem spolupráce mezi Egyptem a USA. Jako forma byly použity letáky, do jejichž textu byly zpracovány i údaje ze sov. materiálu. Akce byla hodnocena jako účinná.

AO BERGEN – jedná se o letákovou akci, realizovanou v New Yorku pod hlavičkou smyšlené militantní sionistické skupiny, do jejichž obsahu přispěli přátelé podkladovými materiály. AO inspirovalo k akcím proti C. Weinbergerovi⁴⁴ v židovských kruzích v USA, jejichž aktivita stoupá v období uplatňování vlivu na výběr prezidentských kandidátů. AO dosud nehodnoceno.

2) nerealizovány

-
- IS GATO – souhrnná informace, 23. 10. 1986; IS GATO – hodnocení spolupráce, 26. 10. 1988; Správka o rabotě s „Gato“, 27. 2. 1989.
- 38 K případu defektora, bývalého příslušníka I. S-SNB pplk. Jana Fily – „Šturmy“, srov. BĚLOUŠEK, Daniel: Rak, který zmizel beze stopy. *Paměť a dějiny*, 2008, roč. 2, č. 3, s. 25–35.
- 39 K dlouhodobému aktivnímu opatření „Sepie“ srov. SLÁVIK, Martin: Spolupráce rozvědky StB a KGB v oblasti aktivních opatření. In: *Aktivity NKVD/NKGB a její spolupráce s tajnými službami střední a východní Evropy 1945–1989*, s. 176–178.
- 40 Srov. tamtéž, s. 176 a dále.
- 41 Srov. tamtéž, s. 179.
- 42 Srov. tamtéž.
- 43 Srov. SHULTZ, George P. – ANDREASEN, Steven P. – DRELL, Sidney D. – GOODBY, James E. (eds.): *Reykjavik Revisited. Steps Toward a World Free of Nuclear Weapons: Complete Report of 2007 Hoover Institution Conference*. Hoover Institution Press Publication, Stanford 2008.
- 44 Caspar Wiliard Weinberger (1917–2006), v letech 1981–1987 americký ministr obrany.

příloha č. 2 – operace KOMETA

1) AO ENEMY – na základě požadavku přátel zaslána k využití publikace „Až zvadne tulipán“.⁴⁵ (Diskreditace CIA, forem a metod jejich práce).

Přátelé plánují přetištění knihy v ruštině.

– zaslán seznam literatury, kterou vydal zrádce Bittman⁴⁶.

2) AO JUBILAR – sov. přátelé slíbili zaslat brožuru ke 40. výročí vzniku CIA⁴⁷, která bude v ČSSR přetištěna. Akce je připravena, publikaci jsme dosud nedostali.

– využili jsme podkladových materiálů ke KP CIA k rozšíření v rámci komplexního AO SERVIS. AO hodnoceno jako účinné.

– využili jsme publikace CIA – Manipulating Arm of the U.S. Foreign Policy⁴⁸ – jako podkladový materiál v rámci komplexního AO SERVIS.

příloha č. 3 – operace INFEKCE

1) AO GEOS – bylo zaměřeno proti HN. Jeho cílem bylo vyvolat protiamerické nálady v souvislosti s jadernými pokusy USA. Podklady sov. přátel do akce nebyly naší stranou plně využity. Přátelé hodnotí akci kladně, přestože dosud nebyla ukončena.

AO OSKAR – cílem akce bylo vytvoření mezinárodní mírové organizace. Při jednání se službou A⁴⁹ byla koncepce tohoto AO oceněna. Akce dosud nebyla ukončena.

2) AO REBUS – na základě požadavku přátel byla publikována prostřednictvím TS REJNA⁵⁰ v čsl. H[ROMADNÝCH]S[DĚLOVACÍCH]P[ROSTŘEDCÍCH] recenze knihy Zánik Jonestownu – zločin CIA.⁵¹ Akce byla hodnocena jako účinná.

45 Srov. BENEŠ, Arnošt – DEJMEK, Vratislav: *Až zvadne tulipán. 15 případů československé kontrarozvědky. Naše vojsko*, Praha 1986.

46 K defektorovi z I. správy MV Ladislavu Bittmanovi (nar. 1931) srov. BITTMAN, Ladislav: *The Deception Game. Czechoslovak Intelligence in Soviet Political Warfare*. Syracuse University Research Corporation, Syracuse 1972; TÝŽ: *Špiónážní oprátky. Pohledy do zákulisí československé zpravodájské služby*. Mladá fronta, Praha 1992; ŽÁČEK, Pavel: *Causa Ladislav Bittman. Reflex*, 2000, roč. XXI, č. 33, s. 56–58 a TÝŽ: *Defektorem ve svobodném světě. Paměť a dějiny*, 2012, roč. 6, č. 4, s. 43–50.

47 CIA vznikla 18. 9. 1947 na základě zákona o národní bezpečnosti (National Security Act), který podepsal americký prezident Harry S. Truman (1884–1972, ve funkci od dubna 1945 do ledna 1953).

48 Srov. YAJEE, Sheel Bhadra: *CIA, manipulating arm of the U.S. foreign policy. 40 years of manoeuvres against freedom and human dignity*. Nakladatel a místo vydání neudání, 1987.

49 Ke Službě A (dezinformace) I. HS-KGB srov. PAWLIKOWICZ, Leszek: *Aparat Centralny I. Zarządu Głównego KGB jako instrument realizacji globalnej strategii Kremla 1954–1991*, s. 223–232; BARRON, John: *KGB Today. The Hidden Hand*. Reader's Digest Press, New York 1983, s. 447. K pohledu východoevropských defektorů na sovětské dezinformace viz např. BITTMAN, Ladislav: *The KGB and Soviet Disinformation. An Insider's view*. Pergamon-Brassey's International Defense Publishers, McLean, Virginia 1985; TÝŽ: *The New Image-Makers: Soviet Propaganda and Disinformation under Gorbachev*. In: TÝŽ (ed.): *The New Image-Makers. Soviet Propaganda & Disinformation Today*. Pergamon-Brassey's International Defense Publishers, McLean, Virginia 1988, s. 11–33; LEVCHENKO, Stanislav: *Soviet Active Measures in 1989*. In: BITTMAN, Ladislav (ed.): *The Messages from Moscow. Propaganda Disinformation Persuasion*, 1990, vol. 3, s. 14–30; ANDREW, Christopher – MITROCHIN, Vasilij: *Mitrochinův archiv. Neznámé špiónážní operace KGB*. Academia, Praha 2001, s. 257–258.

50 Ondrej Dányi (1930–2012), v letech 1966–1975 příslušník S-StB Bratislava, Hlavní správy StB SSR a XII. S-ZNB, v letech 1975–2000 vědecký pracovník Slovenské akademie věd; 25. 1. 1982 registrován 36. odborem I. S-SNB jako důvěrník (konzultant) s krycím jménem „Rejna“ (reg. č. 47835), archivace nevyznačena.

51 Srov. ALININ, S. F. – ANTONOV, B. G. – ICKOV, A. N.: *Gibel Džonstauna – prestuplenije CRU*. Jurid, Moskva 1987 a např. ČECH, Zdeněk: *Říká, že to byl masakr. Signál*, 1988, č. 46, s. 12–13.

– přátelům byl na jejich žádost zaslán náš analytický materiál k aktivním opatřením po linii Vatikánu a naše hodnocení dokumentu maďarských přátel k dalším směrům činnosti po linii AO proti Vatikánu.

– přátelům jsme na jejich žádost zaslali podkladový materiál k SOI zpracovaný papežskou akademií v Římě.

příloha č. 4 – operace ÚROK

1) AO REVUE – vypracováno na základě požadavku služby A, která zaslala podkladový materiál pod názvem „Trumfová karta USA v obchodní válce s EHS“. Akce nebyla zatím vyhodnocena.

2) AO BAKO – cílem akce je přispět k ovlivnění vnější ekonomické orientace Indie. V současné době je očekáván podrobný podkladový mat[eriál] služby A, rozvíjející předem dohodnuté zaměření akce a využití kanálu.

AO HITE, IDO – v těchto akcích využít materiál propagující myšlenku komplexní ekonomické bezpečnosti. Materiál byl poskytnut službou A v průběhu stáže KP Petřika⁵² k dalšímu využití. Obě akce jsou v realizaci.

- na základě žádosti přátel byly zaslány dva materiály
- problematika COCOMU⁵³
- ekonomický vývoj v Indii

příloha č. 5 – operace LONG

1) AO INTEGRACE – zpracování společné studie o evropské politické unii z hlediska její reality. Přátelé zajistili vytištění brožury a odbor 36 se podílel v roce 1987 na jejím rozesílání. Ohlasy získány rezidenturou Helsinky. AO hodnoceno jako úspěšné.

AO FEMINA – zpracování společné studie o porušování LP ve V[elké] Británii. Materiál zpracovala HAMMER a současně zajistila jeho vydání a rozeslání z Londýna. Brožura bude využívána i v dalších akcích. AO dosud nevyhodnoceno.⁵⁴

AO ARAK – komplexní AO na podporu Nicaragui v několika zemích různými formami s cílem shromáždit finanční prostředky, za které by byla výpomoc zakoupena. Realizováno našimi kanály, akce dosud trvá.⁵⁵

AO OBA – (článek v listu NATO'S 16 NATIONS k jednání o snížení konvenčních zbraní). Použit náš kanál, dosud získána řada ohlasů naší službou i službou A.

2) AO NAR – interpelace v belgickém senátu a dopisy přátelům z řad belgických HSP, které měly být realizovány za pomoci HUBERTA.⁵⁶

52 Starší referent 36. odboru I. S-SNB kpt. Ing. Pavel Hošna – „Petřík“ (nar. 1951).

53 Srov. RENDEK, Peter: K problematike vedecko-technickej špionáže sovietskeho bloku. Americká správa o sovietskom programe nadobúdania západných technológií vojenského významu, september 1985. *Pamät' národa*, 2006, roč. 3, č. 1, s. 36–56.

54 Srov. dokument 1c.

55 Srov. tamtéž.

56 Agenturní typ „Hubert“, senátor za stranu Rassemblement Wallon, J. E. H. (1920–2014), byl 8. 6. 1984 pod krycím jménem „Huberto“ získán v kategorii DS rezidenturou I. S-SNB v Bruselu ke spolupráci jako *kanál pro aktivní a vlivové opatření*. Již v říjnu a listopadu 1984 se podílel na přípravě debaty v senátu o rozmístění amerických raket středního doletu v Belgii, v jejímž rámci měl plnit úkoly v operaci „Long“ (AO „BOR 1“ a „BOR 2“). V červenci 1985 projevil ochotu využít materiály čs. rozvědky k SDI

Podklady dodala sov. rozvědka /sociální důsledky SOI/, HUBERTO realizaci odkládá, protože došlo k vládní krizi a změnil se i parlament. HUBERTO hledá v současné době vhodnou osobu, která by interpelaci provedla. O postupu jsou sov. přátelé informováni.

AO SAKO – společná studie, zaměřená proti M. Tatcherové⁵⁷, která byla vydána v r. 1987 ve V. Británii. Podklad dodala sov. rozvědka, byl doplněn našimi poznatky od HAMMER. HAMMER též koncem roku 1987 zajistila vydání brožury a její rozeslání z Londýna. Sov. přátelé uhradili náklady 4.000 Lstg. Obě služby získávají ohlasy.

příloha č. 6 – operace AKTÉR

1) AO BOHR 5 – zaměřeno proti postojům USA v otázce jaderného arzenálu. Aktivně využity teze sov. přátel k problematice SOI. Akce hodnocena jako velmi účinná.

AO ŠTOK 5 – namířeno proti HN v souvislosti s atentátem na O. Palmeho.⁵⁸ Společně s přáteli zachytávány ohlasy, bez výsledků. Hodnoceno jako méně úspěšné.

AO BOHR 6 – namířeno proti HN s cílem diskreditovat politiku zbrojení a podporu mírových iniciativ SSSR a Z[EMÍ]S[OCIALISTICKÉHO]S[POLEČENSTVÍ]. Bylo použito tezí od sov. přátel k SOI. Akce hodnocena jako účinná.

AO MUNDO 2 – namířeno proti militantní politice vlády NSR⁵⁹ a její podřízenosti administrativě USA. Sov. přátelé dodali teze, kanál čsl. rozvědky plánovaný k realizaci akce nemohl být využit – úmrtí. V současné době hledáno náhradní řešení.

AO ANTRO – přátelé byli informováni o akci proti USA na území Z[ápadního] Berlína. Ohlasy nebyly získány, akce byla vyhodnocena jako účinná.

jak při jednání v senátu, tak během podzimní volební kampaně. V průběhu operace „Long“ se během roku 1985 podílel na realizaci pěti AO. Po ověření jeho názorů na americkou politiku po vrcholné schůzce USA – SSSR v Reykjavíku byl na schůzce 23. 4. 1987 seznámen s podklady k realizaci AO „Nar“. V jeho rámci měla být podána interpelace v belgickém senátu k otázkám sociálních důsledků zbrojení, zdůrazňující, že toto neřeší problém nezaměstnanosti, nýbrž jej naopak zhoršuje – s cílem dostat tyto argumenty do médií. Po rozpuštění zastupitelských orgánů v důsledku vnitropolitické krize v Belgii „Huberto“ přislíbil výběr vhodného poslance nebo senátora pro interpelaci. Interně však I. S-SNB projevila nespokojenost s jeho přístupem ke spolupráci, který přičítala nejen pozvolné ztrátě možností odchodem z aktivního života, ale také jeho věku. Koncem dubna 1988 čs. rozvědka konstatovala, že přes veškeré ústní prohlášení jeho *využitelnost [...] stagnuje*. O měsíc později s sebou sice „Huberto“ na schůzku přinesl kopii textu k AO „Nar“, nicméně do žádné větší aktivity se mu viditelně nechtělo. Dne 28. 2. 1989 hlásil 37. odbor I. S-SNB, že spolupráce poklesla na velmi nízkou úroveň. V polovině května byla konstатовána marnost snah o realizaci vlivových AO, což v červenci 1989 vedlo k rozhodnutí spolupráci ukončit. Srov. ABS, f. I.S-4, reg. č. 48605/020, /021. DS „HUBERTO“ – zpráva o získání ke spolupráci, 27. 6. 1984; Příloha pro VÚ o jednotlivých projednaných AO s DS HUBERTO při schůzce 2. 7. 1985; DS HUBERTO – vyhodnocení spolupráce s TS, 4. 3. 1986; Zásilka LM 11/86/24; Přílohy k záznamům ŘS s DS Huberto, 23. 4., 31. 8., 14. 10., 15. 12. 1987, 23. 2., 22. 4. 1988; DS HUBERTO – hodnocení spolupráce s TS za r. 1988, 28. 2. 1989; Závěry z jednání s rezidentem s. KRUŽÍKom v dílech 24.–26. 7. 1989, 31. 7. 1989.

57 Baronka Margaret Holda Tatcherová, roz. Roberts (1925–2013), britská konzervativní politička, předsedkyně Konzervativní strany, 1979–1990 premiérka Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku.

58 Sven Olof Joachim Palme (1927–1986), v letech 1969–1989 předseda švédské sociální demokracie, 1969–1976 a 1982–1986 předseda švédské vlády. Dne 28. 2. 1986 byl zabit neznámým atentátníkem.

59 Tehdejší označení Spolkové republiky Německo – Německá spolková republika.

AO POLY – akce byla projednána s přáteli, jejím cílem byla diskreditace osoby Strauße⁶⁰ a Landsmanschaftu⁶¹. Akce dosud nebyla vyhodnocena.

AO ENTE – akce proti Strauřsovi, USA a NATO. Přátelé nám dodali informace k objektu a ke způsobu provedení. Akce dosud probíhá, jsou zachyceny ohlasy.⁶²

AO BOHR 4 – cílem bylo aktivizovat mírové hnutí v NSR a podpořit mírové iniciativy ZSS. Byly využity teze zasláné sov. přáteli. Akce není dosud vyhodnocena.

2) AO REGIA – na žádost přátel podpořit rozvoj [vztahů] mezi SSSR a Albánií byla zvolena forma šíření informací ze sov. HSP. Na akci nebyly získány ohlasy, byla hodnocena jako méně úspěšná.

příloha č. 7 – operace NAPA

1) AO USUS 3 – interpelace v belgickém parlamentu o podpoře Belgie pro jaderné moratorium SSSR.⁶³ Hodnoceno jako účinné.

AO USUS 4 – veřejné shromáždění v Dillí na téma hesla „Úsilí Indie a SSSR o zachování míru ve světě.“ Hodnoceno jako účinné.

AO USUS 5 – jednodenní odborný politologický seminář na téma Asijská kolektivní bezpečnost, současnost a perspektivy. Akce hodnocena jako účinná.

AO USUS 6 – tiskové AO v HSP Sýrie, Japonska a Indie na téma odsouzení SOI. Akce hodnocena jako účinná.

AO USUS 7 – zorganizování mezinárodního semináře na téma „Nezúčastněnost a světový mír“. Hodnoceno jako velmi účinné.⁶⁴

Ke všem AO byly použity teze od sovětských přátel.

AO TEMPO 5 – Na základě podkladového materiálu od přátel – Současné problémy H[NUTÍ]N[EZÚČASTNĚNÝCH]Z[EMÍ] – byla v SAR⁶⁵ vydána kniha se stejným názvem. Byla distribuována do arabských zemí. Akce hodnocena jako účinná.

2) AO SERVIS 6 – Na základě tezí od sov. přátel byla zpracována kapitola o podvratné činnosti CIA a USA proti Afghánistánu do brožury o činnosti CIA proti třetímu světu. Akce dosud nehodnocena.

AO DERBY XV – cílem akce bylo ovlivňovat liberálně zaměřené islámské kruhy proti reakčnímu militantnímu islámu se současným zdůrazněním jednoty islámské reakce s americkým imperialismem. Přátelé do akce přispěli podkladovými materiály. Akce hodnocena jako účinná.

60 Franz Josef Strauß (1915–1988), předseda CSU, v letech 1978–1988 ministerský předseda Svobodného státu Bavorsko.

61 Sudetendeutsche Landsmanschaft, Sudetoněmecké krajské sdružení.

62 Srov. dokument 2b.

63 Generální tajemník ÚV KSSS Michail Sergejevič Gorbačov vyhlásil dne 30. 7. 1985 moratorium na jaderné zkoušky.

64 Srov. dokument 2b.

65 Syrská arabská republika.

příloha č. 8 – operace ČAJ

1) Spolupráce se sov. přáteli probíhala v poloze informací o připravovaných a realizovaných AO v operaci ČAJ

AO AFRI – sov. přátele jsme informovali o realizaci akce, která byla provedena formou rozeslání fals prohlášení fiktivní čínské studentské organizace a vyvolala protesty afrických studentů v Pekingu.⁶⁶

AO CHEJ – sov. přátele jsme informovali o realizaci komplexního AO CHEJ zaměřeného k narušování čínsko-japonských vztahů. V akci byly využity pozvánky (falsa) velvyslance ČLR s pozváním na recepci konanou u příležitosti kapitulace Japonska ve 2. sv[ětové] válce.⁶⁷

AO SUKOP – sov. přátelům byla zaslána žádost o zásadní stanovisko k připravované akci týkající se využití fiktivní čínské organizace do oblasti zkoušek čínských jaderných zbraní.

2) nerealizovány

ABS, f. I. správa SNB – nsvazková agenda, ISF 401. Věc: Přehled o vzájemné součinnosti čs. rozvědky a I. HS VSB v r. 1987 při zajišťování konkrétních akcí. Originál, strojepis, 17 stran.

Dokument 1c

[1988, 16. února – Praha.] Přehled o probíhajících a plánovaných součinnostních akcích I. správy SNB a I. Hlavní správy KGB SSSR v roce 1988, příloha č. 2 čj. A-0011/15-88

I. Průběžná součinnost

1. Pokračovat v průběžné výměně operativních poznatků cestou představitelů VSB působících na I. správě SNB.

2. Pokračovat ve vzájemném předávání informačních poznatků při důležitých stranických a státních návštěvách z jednání představitelů ČSSR a SSSR.

3. Rezidenti:

a) pokračovat ve vzájemné operativní součinnosti v rozsahu roku 1987.⁶⁸ Zvážit možnosti zvýšení efektivnosti této součinnosti, především proti HN USA,

b) přijmout na pracovní stáže nové rezidenty čs. rozvědky ve Washingtonu, Bonnu, Aténách, Haagu, Lisabonu, Nikósii a Ammánu,⁶⁹

c) zvážit možnost stáží sovětských rezidentů působících v zemích sousedících s ČSSR, event. z dalších zemí dle úvahy VSB.

4. Posoudit možnosti prohloubení součinnosti rezidentur pro případ mimořádných událostí, stanovit rezidentury, kde jsou nejlepší objektivní podmínky pro vzájemnou pomoc, předložit návrhy na konkrétní opatření v této oblasti.

66 Srov. dokument 2b.

67 Srov. tamtéž.

68 Srov. dokument 1b.

69 Srov. ŽÁČEK, Pavel: *Poslední reorganizace zahraniční rozvědky*, s. 219–222 a 225.

II. Akce zajišťované čs. rozvědkou

1. Agentura

- a) Akce REKTOR – Indie, bude pokračováno v řešení problémů synů TS podle požadavků I. HS VSB.⁷⁰
- b) Sledovat využití agenta čs. rozvědky v Lisabonu i z hlediska zájmů VSB.
- c) Agentura 31. odboru:
BRAŇO – rozpracování ukrajinských nacionalistů a pravicových organizací v západní Evropě
CENTRUM – rozpracování sionistického objektu
KOOOPERACE – rozpracování ideodiverzní instituce v Rakousku⁷¹

2. Operativní akce

- a) Rozpracování a проверки diplomatů a dalších pracovníků USA, s nimiž udržují nebo naváží styk příslušníci a spolupracovníci čs. rozvědky:
 - v r. 1988 zůstávají platné akce procházející na rezidenturách v Lisabonu, Bruselu, Damašku (KORÁL, KAT, ZAPA), Alžíru (BAR) a Tokiu (BAUNT) v r. 1987.
 - posoudit vzájemné zkušenosti z metodiky rozpracování Američanů v třetích zemích;
- b) Konkretizovat názory z konzultace představitelů amerických odborů čs. a sovětské rozvědky k využití Karlových Varů při rozpracování Američanů přijíždějících na léčebné pobyty.
- c) Projednat možnosti součinnosti při rozpracování občanů USA, NSR, event. dalších zemí přijíždějících do Košic, Vysokých Tater a Piešťan.
- d) Případy BIANKO (Káhira) a FIDELIS (Teherán)
- e) Řešení a využívání družebních měst, využívání sovětských zkušeností.
- f) Akce 31. odboru:
SENTA – rozpracování zájmové osoby v západní Evropě
SVATBA – AOK po linii ukrajinských nacionalistů
GOALS – součinnost při rozpracování ideodiverzních institucí v západní Evropě a v USA.

3. Radiorozvědky

- a) Uskutečnit v návaznosti na požadavek přátel VSB tlumočený genmjr. ŠAPKI-NEM⁷² při konzultacích IVN (správně INN – pozn. editora) prověrku možností uskutečnění radiorozvědky v Londýně a v Bruselu s využitím výhodného umístění čs. zastupitelských úřadů.
- b) Usilovat ve vzájemné součinnosti o zvýšení efektivnosti radiorozvědky ve Vídni, v Paříži a Bonnu.

70 Srov. dokument 1b.

71 Srov. tamtéž.

72 Genmjr. Lev Nikolajevič Šapkin (nar. 1930), od roku 1978 do ledna 1991 I. zástupce náčelníka I. HS-KGB zodpovědný za plnění úkolů k Nenadálému raketojadernému napadení (NRJN).

c) Zvážit možnost zpracování společných návrhů rezidentur obou služeb v Římě na využití technických prostředků k dosažení průniku do objektů Vatikán a italské[ho] M[INISTERSTVA]Z[AHRANIČNÍCH]V[ĚČÍ] s využitím specifických poloh ZÚ ČSSR a SSSR.

III. Akce zajišťované sovětskou rozvědkou

1. Agentura

- a) A PABE – Brusel, pomoc při úkolování a prověrce TS
- b) A RINO, A ASTRID – po stažení z USA působí v ČSSR, případně aktivní opatření vůči CIA
- c) DS ILA – Lisabon, pomoc při technickém zpracování předávaných dokumentů
- d) TS PATL, TS JASNA – Dillí, vzhledem k odhaleným podstavám agentury sovětskou rozvědkou vyžádána pomoc při prověrce těchto TS
- e) Přípravované společné součinnostní opatření k prověření a využívání TS 26. odboru v objektu ÚSTAV – ARSENÁL. Jde o akce MILD (dříve UČITEL), BEMAN, ARKA a PAGAL.
- f) Přípravováno součinnostní opatření k akci BENOS⁷³ 26. odboru se vztahem na speciální služby Rakouska.
- g) Bude pokračovat řízení IS 26. odboru ANGRA v Ankaře, VOSÁHLO v Nairobi, KORSO a GATO v Lusace proti HN USA a KP CIA.⁷⁴

2. Operativní akce

- a) Akce PARA – Madrid, pokračování součinnosti z r. 1987⁷⁵
- b) Akce DOBROŽELÁTEĚL v Lisabonu – pomoc přátel v případě potřeby při zajišťování schůzkové činnosti.

IV. Plán akcí a součinnosti se sovětskými přáteli v roce 1988 po linii odboru 36.

Plán je zpracován následujícím způsobem:

- 1) Akce realizované ve spolupráci za rok 1988 (má být 1987 – pozn. editora).

73 Rozpracování dlouholetého úředníka firmy DP SCHIMMELPFENG (od roku 1985 DUN & BRAD-STREET SCHIMMELPFENG) H. E. (nar. 1943) jako rozvědného styku „Ben“ bylo zahájeno koncem roku 1984. Již během úvodních 29 konspiračních schůzek byl využit k prověrce osob a čtrnácti firm, obchodních partnerů PZO Koospol. V jednom případě dokonce předal rozvědnou informaci požadovanou I. HS-KGB. Agent „Benos“ byl 26. odborem I. S-SNB získán ke spolupráci 23. 5. 1986 v Praze jako pomocná agentura v prostoru Vídně, se zaměřením na objekty speciálních služeb USA, SRN a Rakouska („Hindustan I“ a „Hindustan II“). Zaměřen měl být na provádění prověřkových úkolů *ustanoveného charakteru (zaměstnání, bydliště, majetkové poměry) k zájmovým osobám, zjišťování poznatků k firmám, které jsou podezřelé jako krycí firmy speciálních služeb (registrace v obchodním rejstříku, jak si plní své platební povinnosti atd.)*, odhalování příznaků *poškození čs. ekonomických zájmů v Rakousku ze strany kapitalistických firem* a plnění úkolů k jednotlivým operativním akcím rozpracovávaným na území Rakouska. Srov. tamtéž, reg. č. 49029. Návrh na získání TS jako agenta OeČ 423 517, 15. 5. 1986; Akce BEN – zpráva o získání ke spolupráci, 24. 7. 1986.

74 Srov. dokument 1b.

75 Srov. tamtéž.

2) Akce již připravené k realizaci čs. rozvědkou.

3) Akce v přípravě a náměty ke spolupráci.

příloha č. 1 – operace SEPIE

2 – operace KOMETA

3 – operace INFEKCE

4 – operace ÚROK

5 – operace LONG

6 – operace AKTÉR

7 – operace NAPA

8 – operace ČAJ

příloha č. 1 – operace SEPIE

1) AO BERGEN II – realizované z podnětu čs. strany.⁷⁶ Tisková akce, v jejímž rámci vyšly dva články v prestižním bejrútském deníku as-Safir, které polemizovaly s názory některých sionistických kruhů, že WEINBERGER byl proarabský. Akce odsoudila WEINBERGERŮV militarismus a jeho vliv na avanturismus politiky USA. Články vyšly v arabštině a byla v nich využita faktografie z podkladových materiálů přátel.

2) AO DERBY XVII – z podnětu čs. rozvědky je připraveno vydání tiskového bulletinu pod hlavičkou fiktivní islámské organizace. Jde o mimořádné číslo, zpracované v angličtině s úvodníkem v arabštině. Svým obsahem se bulletin obrací na „přátele arabsko-islámského lidu“, u nichž chce prohloubit jeho vědomí o svázanosti politiky USA se sionismem a Izraelem, a zdůrazňuje se jejich společná platforma terorismu a subverze. AO bude realizováno koncem února 1988 jeho rozšířením poštou do zemí BSV, západní a jižní Evropy i do USA. Pro zpracování bulletinu poskytli sovětsí přátelé obsáhlý podkladový materiál.

3) a) z podnětu čs. rozvědky:

Vydání španělského periodika v Limě, které obsahem bude zaměřeno na diskreditaci orientace USA na bakteriologickou a chemickou válku. Bude v něm využito podkladů zaslanych přáteli v prosinci 1987 „o možném využití viru chřipky ve vývoji biologické zbraně, organizované Pentagonem“ a „o provádění zkoušek v USA se zvláště nebezpečnými mikroorganismy“. Akce je plánována na druhou polovinu roku 1988.

b) z podnětu sovětské rozvědky:

Vydání brožury buď v Madridu (ve španělštině) nebo Bruselu (ve francouzštině) o problematice S[trategic]D[efense]I[nitiative]⁷⁷. Podklady zaslali přátelé. Konečný materiál k vydání zpracují TS čs. rozvědky.

c) Ověřit, zda je k dispozici dokumentace z 31. kongresu (6. prosince 1987), který se konal v Jeruzalémě.⁷⁸ V pozitivním případě tyto zaslat přátelům. (Termín: 15. března 1988).

76 Srov. tamtéž.

77 S návrhem na Strategickou obrannou iniciativu (program „Hvězdných válek“) přišel prezident USA Ronald Reagan v březnu 1983. Jeho cílem bylo vytvořit systém ochrany proti útokům strategických jaderných zbraní, především balistických raket.

78 Míněn 31. sionistický kongres, který proběhl v Jeruzalémě ve dnech 6.–10. 12. 1987.

d) Ve spolupráci s operativními odbory ověřit možnosti publikací protisionistických článků v západních sdělovacích prostředcích (agentura, ev[entuelně] styky rezidentur). Články by připravili přátelé. (Termín: do 15. března 1988).

příloha č. 2 – operace KOMETA

1) Dosud nebylo realizováno žádné AO.

2) 0

3) a) Počátkem ledna 1988 jsme obdrželi signální výtisk publikace v ruštině „Armáda noci“^{78a}. Přátelé žádají o přetištění v českém jazyce. Akce je v řešení.

b) V průběhu roku 1988 dojde k dalšímu využití zaslaných materiálů od přátel (KP CIA) v AO SERVIS 22 a 23⁷⁹ a UDAR II.

c) Sovětským přátelům bude průběžně zasílán vhodný materiál s možností zařazení do připravovaných bulletinů – dezinformace a tajné operace CIA.

d) Vzájemná výměna poznatků ke konkrétním osobám z řad KP a spolupracovníků CIA.

e) Ve spolupráci s odborem 26 průběžně analyzovat informace a dokumenty z hlediska jejich možného využití k dezinformaci protivníka, vhodné materiály zasílat přátelům pro jimi připravovaný bulletin. (Termín: průběžně).

příloha č. 3 – operace INFEKCE

1) Dosud nebylo realizováno žádné AO.

2) 0

3) a) Lidská práva:

– před připravovanou konferencí v Moskvě vyvolat jednání k projednání úkolů a možností

– vytipovat osoby vhodné k účasti na konferenci

– vzájemná výměna poznatků o využívání kanálů po linii lidských práv a humanitárních případů

– stanovit směr působení v návaznosti na závěry konference.

b) Ideocentra:

– v souvislosti se 40. výročím vzniku rozhlasové stanice Svobodná Evropa⁸⁰ projednat zaměření a případně konkretizovat akce k tomuto výročí.

c) k 1000. výročí pokřtění Rusi:

– zájem o materiály pro AO PETRIKA

– zájem o materiály k diskreditaci ukrajinských, pobaltských a běloruských ideocenter a jejich představitelů v zahraničí v rámci AO AKVIZICE.

d) Napomáhat při odhalování osob a kanálů využívaných nepřátelskými ideocentry, katolickou a uniatskou církví k ideodiverznímu působení proti SSSR s cílem zpětného využití těchto osob k diskreditaci ideocenter, katolické a uniatské církve.

78a Srov. *Armija noci. 40 let prestuplenij CRU*. Politizdat, Moskva 1988.

79 Srov. dokument 1b.

80 Rádío Svobodná Evropa (Radio Free Europe/Radio Liberty, RFE/RL) zahájilo provoz v Mnichově 1. 5. 1951. Srov. BLAŽEK, Petr – SCHOVÁNEK, Radek (eds.): *Přikládáme sekeru ke kořenům lži. Rozhlasové projevy programového ředitele Rádía Svobodná Evropa v Mnichově 1951–1952 Pavla Tigrída*. CDTR, Praha 2015.

e) Zajistit průběžnou výměnu informací o činnosti ideocenter včetně poznatků k jejich vedoucím osobnostem. (Termín: průběžně).

f) Provést sumarizaci poznatků k US vedení R[ADIA]S[VOBODNÁ]E[VROPA] (ve spolupráci s odborem 31 a tuto zaslat přátelům. (Termín: 15. března 1988).

příloha č. 4 – operace ÚROK

1) není dosud realizováno

2) sov. přáteli byl zaslán materiál „Burzovní krize a její důsledky“ pro AO, materiál „Zadluženost rozvojových zemí“. V současných podmínkách operace probíhá konzultace a výběr vhodných kanálů pro využití.

3) AO BAKA II, III – připravovány ke schválení akce týkající se změny vnější orientace Indie. Přátelé žádáme o zaslání podkladových materiálů.

AO IDO – připravujeme sérii akcí, v kterých bude využit materiál k problematice Komplexní ekon[omické] bezpečnosti poskytnutý službou A.⁸¹

příloha č. 5 – operace LONG

1) Dosud nebylo realizováno žádné AO.

2) AO SOOBŠČNIKI – sovětská rozvědka zpracovává falsdokument NATO, který budeme rozšiřovat za pomoc našich kanálů (t. č. hledáme vhodné teritorium). Své náměty pro dokument jsme sovětské rozvědce zaslali. Očekáváme zaslání dokumentu, což sovětská rozvědka přislíbila.

AO FEMINA II – podle výsledků realizace AO FEMINA⁸² a po vyjasnění otázek dalšího využívání HAMMER pro AO⁸³ hodláme ve spolupráci se sovětskou rozvědkou materiál původní brožury dále upřesnit a aktualizovat a vydat za pomoci jiných možností než HAMMER.

série AO DOZ – materiály na podporu „evropského domu“. V současné době realizujeme dvě AO v rámci série AO DOZ (AO DOZ I a AO DOZ II). Po jejich realizaci se na sovětskou rozvědku obrátíme se žádostí o zpracování dalších materiálů pro AO DOZ, které bychom realizovali s využitím možností obou rozvědek.

série AO ARAK – podle výsledků realizace série AO ARAK požádáme sovětskou rozvědku o součinnost při realizaci dalších AO tohoto typu, která by se realizovala za pomoci možností obou rozvědek.⁸⁴

3) AO FORO VI – v jeho rámci vystoupí česká židovská reprezentace na zasedání výkonné rady Evropského židovského kongresu v Bruselu (květen 1988) s cílem prosazovat mírové iniciativy ZSS v Evropě a rozvoj ekonomické spolupráce i diskusi o humanitárních problémech v koncepci stanovisek ZSS. Přátelé požádání o přispění podkladovými materiály, jež budou využity při přípravě vystoupení české delegace na EŽK.⁸⁵

81 Srov. dokument 1b.

82 Srov. tamtéž.

83 Srov. tamtéž.

84 Srov. dokument 2b.

85 Srov. tamtéž.

příloha č. 6 – operace AKTÉR

1) Dosud nebylo realizované žádné AO.

2) V rámci součinnosti s přáteli máme zájem o společná AO zaměřená na podporu mírových iniciativ SSSR a ZSS a dále na kritiku porušování lidských práv v západní Evropě. V rámci součinnostních akcí bude podporována činnost mírového hnutí. Předpokládáme využití tezí, zaslanych přáteli.

3) Nabízíme využití agenturních prostředků v níže uvedených objektech s tím, že konkrétní využití je vázáno na souhlas příslušných operativních odborů, které tyto prostředky řídí.

Rakousko:

- československý výbor rakouské sekce Mezinárodní společnosti pro lidská práva
- rakouská sekce Amnesty International
- ÖRF⁸⁶ – redakce Ostdokumentation
- Mezinárodní společnost pro lidská práva (IGfM)⁸⁷

příloha č. 7 – operace NAPA

1) AO TEMPO 6 – ve sdělovacích prostředcích SAR zveřejněna série článků o dopadu programu SDI na země třetího světa. Zatím nevyhodnoceno.

AO AVIV 2 – propagace podepsané smlouvy SSSR – USA o likvidaci dvou tříd raket⁸⁸ s argumentací, že je nutné jít dál ke smlouvě o padesátiprocentním snížení počtu strategických raket. Realizováno v káhirských sdělovacích prostředcích. Zatím neukončeno.

AO AVIV 3 – totéž v Dillí. Zatím neukončeno.

AO AVIV 6 – konference na dané téma v Indii. Zatím neukončeno.

AO CHOD – propagace mírové politiky SSSR na mezinárodní konferenci politologů v Indii.

AO GORA – publikace sovětských tezí o zájmech USA na Blízkém a Středním východě apod. v libanonských sdělovacích prostředcích.

2) AO DJIHAD, DJIHAD 2 – budou použity sovětské materiály k militantnímu islámu. (Jde o knihy.)

AO ENDL – formou osobního působení TS na univerzitě v Jordánsku budou propagovány mírové návrhy SSSR a ZSS.

AO DERBY 18 – v článcích budou použity sovětské poznatky proti USA a protizraelské teze (falsbulletin).

AO CHALAS – předpokládá se vydání brožury (v arabštině) v Damašku, jejímž cílem je „odhalit úsilí amerického imperialismu, ovládnout strategicky významný islámský svět a prosadit orientaci islámských hnutí na pokrokové protiimperialistické síly a zejména spolupráci se ZSS“. Přátelé přispěli k brožuře zasláním podkladových materiálů a budou se podílet na výdajích s touto akcí. Zaslali také adresář.

86 Österreichischer Rundfunk, rakouská veřejnoprávní rozhlasová a televizní společnost.

87 Internationale Gessellschaft für Menschenrechte.

88 Dne 8. 12. 1987 podepsali ve Washingtonu americký prezident Ronald Reagan a generální tajemník ÚV KSSS Michail Sergejevič Gorbačov smlouvu o úplné likvidaci raket středního doletu a řízených střel s plochou dráhou letu.

příloha č. 8 – operace ČAJ

- 1) Dosud nebylo realizováno žádné AO.
- 2) Dne 16. 11. 1987 jsme pod čj. A-001335/36-87 obdrželi od sovětských přátel základní informaci o zaměření činnosti sovětské služby po linii ČLR a Japonska. Poskytnutý materiál byl námi plně využit při zpracování zaměření operace ČAJ v roce 1988.
- 3) Při sledování současného vnitropolitického a zahraničně politického vývoje ČLR po XIII. sjezdu KS Číny⁸⁹ bychom uvítali pravidelnější informace sovětské strany jak k problematice ČLR, tak i Japonska a celé asijské tichomořské oblasti. Informace by sloužily jako podklad pro těsnější koordinaci práce v této oblasti.

ABS, f. I. správa SNB – nesvazková agenda, ISF 401. Věc: Přehled o probíhajících a plánovaných akcích v součinnosti čs. rozvědky a I. HS VSB v r. 1988. Originál, strojopis, 14 stran.

Dokument 2a

1989, 22. února – Praha. Přehled neúčinnějších aktivních opatření realizovaných 36. odborem postoupený 10. odboru Hlavní správy rozvědky SNB v letech 1986–1988, čj. A-00191/36-89

[...]⁹⁰

Náčelník 10. odboru

plk. Karel ŠENER⁹¹

Věc: Přehled neúčinnějších AO za roky 1986, [19]87, [19]88 – zaslání

Na základě vyžádání 10. odboru (s. Šener) zasláme v příloze přehled neúčinnějších aktivních opatření za roky 1986, 1987, 1988, hodnocených jako V[ELMI]Ú[ČINNÉ]. Materiál zasláme k Vašemu dalšímu využití.

Náčelník odboru 36 [...]⁹²

mjr. Jaroslav PÁNÍK

ABS, f. I. správa SNB – nesvazková agenda, ISF 474, sl. 5. Věc: Přehled neúčinnějších AO za roky 1986, [19]87, [19]88 – zaslání, 22. 2. 1989. Originál, strojopis, 1 strana.

89 Srov. 13. sjezd Komunistické strany Číny: 25. října – 2. listopad 1987, výbor z materiálů. Svoboda, Praha 1989.

90 V záhlaví je vyznačen výtisk č. 1, příloha: 1/17 a rukopisné poznámky: (5) a číslo jednací: A-0043/10-89 ZD.

91 Plk. Karel Šimůnek – „Šener“ (nar. 1930), od 1. 4. 1982 do 31. 5. 1989 náčelník 10. odboru (odbor plánování a analýz) I. S-SNB.

92 Vlastnoruční podpis: mjr. Páník 23/2/[19]89. Mjr. Jaroslav Sládeček – „Páník“ (nar. 1951), od 1. 10. 1988 do února 1990 náčelník 36. odboru I. S-SNB.

Dokument 2b

[1989, 22. února – Praha.] Přehled nejúčinnějších aktivních opatření realizovaných 36. odborem Hlavní správy rozvědky SNB v letech 1986–1988

Operace SEPIE – odhalování US agresivní politiky (zejména v LA); prosazování mírových návrhů SSSR a ZSS⁹³

AO LIUS 2

Cíl: odsouzení US agrese v Libyi⁹⁴ a její hrozby v Nikaragui.

Provedené: vystoupení styku LA rezidentury na shromáždění polit[ických] stran.

Ohlasy: pozitivní reakce v místním tisku a vyprovokovaná následná manifestace.

AO REIK

Cíl: diskreditace stanovisek USA v souvislosti s jednáním Gorbačov – Reagan v Reykjavíku.

Provedené: šíření tezí (požadavek přátel) v Z[ÁPADNÍ]E[VROPĚ] přes novináře a polit. styky formou článků, vystoupení a v rozhovorech.

Ohlasy: pozitivní dopad.⁹⁵

AO MEN

Cíl: odsouzení rasové diskriminace černochoů a obyvatel LA původu v USA.

Provedené: formou brožury v LA s využitím materiálu přátel.

Ohlasy: uvedení publikace na universitě za účasti 1 500 osob, následná diskuse; široká distribuce v LA, ohlasy v HSP, dopisy čtenářů; vysoce oceněno přáteli.⁹⁶

AO DEFENSA 2

Cíl: diskreditace US vojenské strategie „hvězdné války“.

Provedené: formou brožury v LA.

Ohlasy: v tisku, oceněno jako dobrý podkladový materiál pro novináře a politické činitele, děkovaný dopis senátora.⁹⁷

AO FORO 6

Cíl: působit na realistické židovské kruhy v Evropě a USA v zájmu prosazování rozvoje procesu odzbrojení a spolupráce v duchu iniciativ ZSS (Jakešův⁹⁸ plán).⁹⁹

93 Srov. dokumenty 1b, 1c.

94 V rámci operace El Dorado Canyon zaútočily 15. 4. 1986 v reakci na předchozí teroristické akty organizované režimem Muammara Kádáfího americké letouny na cíle v Libyi.

95 Srov. dokumenty 1b, 1c.

96 Srov. dokument 1b.

97 Srov. tamtéž.

98 Miloš (Milouš) Jakeš (nar. 1922), v letech 1987–1989 generální tajemník ÚV KSČ.

99 K tzv. Jakešově iniciativě k *vytvoření pásma důvěry, spolupráce a dobrých sousedských vztahů na linii dotyku členských států Varšavské smlouvy a NATO* srov. SUK, Jiří – CUHRA, Jaroslav – KOUDELKA, František: *Chronologie zániku komunistického režimu v Československu 1985–1990*. ÚSD AV ČR, Praha 1999, s. 35.

Provedené: přes agenturu X. S-SNB¹⁰⁰ uplatněny naše teze v průběhu dvou mezinárodních akcí židovských organizací a rozšíření textu vystoupení mezi účastníky. Prosazen návrh ustavit skupinu „Židé za mír a odzbrojení“ a zpracováno do televizního šotu.

Ohlasy: ustanovení skupiny akceptováno několika předními funkcionáři Evropského židovského kongresu. Televizní šot převzat US televizní společností CNN. Zaznamenaný zájem ZÚ USA o výsledek AO. Na výsledek ostře reagovala sionistická mezinárodní rada Židů z Československa sídlící v Londýně.¹⁰¹

AO DRAFT 7

Cíl: prosazovat koncepci budování pásem bez zbraní v návaznosti na myšlenku vytváření pásma důvěry a spolupráce na linii dotyku států V[ARŠAVSKÉ]S[MLOUVY] a NATO.

Provedené: formou využití zahr[aničního] vysílání čs. rozhlasu, televize a vydáním brožury v Belgii distribuované v ZE a USA.

Ohlasy: televizní šot převzala americká, čínská, japonská a jugoslávská televize. Na zaslání brožury kladně písemně reagoval ředitel kalifornské univerzity¹⁰², belgický poslanec a vysoký francouzský funkcionář. I z jiných pramenů brožura označena za přijatelnou pro západní čtenáře.

AO KONTRAKT

Cíl: diskreditovat USA zveřejněním US pokusu vytvořit tajný fond pro financování nikaragujských kontrarevolucionářů iniciováním ilegálního prodeje zbraní do Venezuely.¹⁰³

Provedené: formou interpelace ministra obrany prostřednictvím TS; zveřejněním v HSP v dané zemi a iniciováním dopisu venez[uelských] poslanců US kongresu.

Ohlasy: reakce ministra ná[r]odní obrany a dalších politiků zveřejněná v tisku; zveřejněno prohlášení US diplomata; komentáře v HSP; oceněno přáteli.

Operace KOMETA – diskreditace aktivity nepřátelských speciálních služeb (zejména CIA, BND).

AO RETUŠ 2

Cíl: diskreditace bývalého KP I. S-SNB (ŠTURMA)¹⁰⁴; pokus o vyprovokování speciálních služeb prostřednictvím RSE k reakci.

100 K agenturní síti 1. oddělení 4. odboru Správy kontrarozvědky pro boj s vnitřním nepřítelem (X. S-SNB) a posléze 2. oddělení 9. odboru Hlavní správy kontrarozvědky (II. S-SNB) do problematiky sionismu srov. BENDA, Patrik (ed.): *Přehled svazků a spisů vnitřního zpravodajství centrály Státní bezpečnosti v roce 1989. Sešity ÚDV č. 7*. ÚDV, Praha 2003, s. 33–40 a 58–59.

101 Srov. dokument 1c.

102 Pravděpodobně je míněn prezident Kalifornské univerzity (University of California) David P. Gardner.

103 Srov. BYRNE, Malcolm: *Iran-Contra. Reagan's Scandal and the Unchecked Abuse of Presidential Power*. University Press of Kansas, Lawrence 2014.

104 Srov. pozn. 38.

Provedené: formou 4 telefonátů do RSE a zveřejněním pátrání v čs. TV.

Ohlasy: přímé ohlasy nezískány, ale podle prověřených poznatků informace z přímého telef[onického] spojení do RSE jsou předávány US vedení RSE, které je postupuje spec. službám USA a NSR.

AO UDAR 3

Cíl: diskreditace rozvědné činnosti CIA v ADLR¹⁰⁵.

Provedené: formou falsprohlášení a falsdopisů navazujících na prohlášení.

Ohlasy: akce vyvolala rozruch v dipl[omatickém]sboru v Alžíru, u mnoha diplomatů posílila pocit opatrnosti ve styku se ZÚ USA; snížila rozvědnou činnost CIA v zemi a vyprovokovala US rezidenta k reakci.

Operace INFEKCE – proti ideodiverzním centrům a problematika rozporů uvnitř nepřátelské emigrace.

AO VATE

Cíl: eliminovat tlak delegací záp[adních] států vůči ZSS v otázkách porušování LP (zejm. diskriminační národnostní politika prováděná Rakouskem).

Provedené: formou využití petice slovinské menšiny k informaci o situaci české menšiny v Rakousku; iniciován protestní pochod české a slov[inské] menšiny; leták na podporu nár[odnostních] menšin v Rakousku (pro delegace V[ídeňské]N[ásledné] S[chůzky]), vyslání delegace nár. menšin k zástupcům USA na VNS.

Ohlasy: důsledkem AO bylo jednání rakouských představitelů s menšinami o zlepšení některých podmínek života.

AO RAND 2

Cíl: vyvolání rozporů mezi pracovníky čas[opisu] Svědectví a narušení jeho vazeb do ČSSR.

Provedené: formou článku v čas. Signál a agenturně operativní kombinací.

Ohlasy: dopadem akce byl odchod Tigridova spolupracovníka z redakce a urč[ité] výhrady ke stylu práce Tigrida.¹⁰⁶ Vyprovokována reakce vedoucí tisk[ové] agentury AFP v Praze.

AO BRESTO

Cíl: diskreditace biskupa pro slovenskou emigraci v zahraničí HRUŠOVSKÉHO¹⁰⁷ a vyostření sporu při výběru předsedy S[VĚTOVÉHO]K[ONGRESU]S[LOVÁKŮ].

Provedené: formou otevřeného dopisu fiktivní org[anizace] slovenských katolíků a falsvýzvou opoziční skupiny SKS.

Ohlasy: na akci reagovalo RSE diskreditací biskupa HRUŠOVSKÉHO a neprošel kandidát na předsedu SKS.

105 Správně ALDR, Alžírská lidová demokratická republika.

106 Pavel Tigríd, vlastním jménem Schönfeld (1917–2003), československý spisovatel, novinář, představitel protikomunistického exilu a český politik.

107 Dominik Hrušovský (1926–2016), slovenský biskup.

Operace ÚROK – podpora čs. zahraničního obchodu a diskreditace ekonomické politiky USA.

AO GRAFIT 8

Cíl: snížení účinku západní propagandy v souvislosti s havárií Černobyl¹⁰⁸ a ovlivnění pracovní problematiky život[ního] prostředí EHS v Bruselu.

Provedené: formou ústního šíření našich tezí na mezinárodní konferenci ve Švédsku a na pracovišti ochrany život. prostředí EHS v Bruselu.

Ohlasy: na konferenci ve Švédsku nedošlo k odsouzení černobylské havárie a ze strany EHS bylo postupně zrušeno embargo na dovoz potravin ze ZSS.

AO REMUS

Cíl: vytvořit podmínky pro zvýšení aktivity fy Fiat na kooperačních vztazích s ČSSR a diskreditace zástupce Fiat pro ČSSR.

Provedené: formou šíření našich tezí při stykové činnosti s význačnějšími pracovníky Fiatu.

Ohlasy: po realizaci AO firma Fiat zvýšila zájem o obnovení kontaktů s ČSSR (např. konkrétní výsledky v postoupení licence na výrobu motoru pro Škoda 781¹⁰⁹). Nepřítomnost zástupce Fiatu v ČSSR při jednání obou stran signalizovala, že byl z jednání vyloučen záměrně.

AO BAB

Cíl: vyvolat nedůvěru ve vědeckých a průmyslových kruzích ZE o výhodnosti spolupráce s USA.

Provedené: formou šíření našich tezí a přednáškou na mezinárodní konferenci ve Francii.

Ohlasy: přímý efekt pro ČSSR přineslo působení na japonskou delegaci, která ihned po konferenci uzavřela dohodu o spolupráci s ČSSR.

AO ERES 2

Cíl: uměle vyvolat konkurenční zájmy ve prospěch ČS-PLO¹¹⁰ mezi přístavy Bremen, Rotterdam a Hamburg a docílit tím zlepšení čs. situace v hamburském přístavu.

Provedené: formou tiskové kampaně v NSR, ovlivňováním západoněmeckých polit[ických] a hosp[odářských] činitelů, interview pro NSR televizi.

Ohlasy: hamburský přístav z obavy, aby neztratil čs. partnera, nabídl ČS-PLO zvýšit počet čs. pracovníků v přístavu a snížit nájemné za používání zařízení o 15 %.

Operace LONG – diskreditace NATO a odhalování rozporů mezi člen[skými] státy NATO; mírová problematika hlavně se zaměřením na Evropu.

108 V noci z 25. na 26. 4. 1986 došlo v důsledku přehřátí a následné exploze jednoho z reaktorů Černobylské jaderné elektrárny k nejhorší havárii v historii jaderné energetiky.

109 Pozdější obchodní název Škoda Favorit.

110 Míněna společnost Československá plavba labsko-oderská.

AO IRINI

Cíl: prohlubovat protiamerické zaměření „Dialogu k otázkám Středomoří“ na platformě snah o vytvoření bezjaderného pásma v této oblasti.

Provedené: využití našich tezí v „Dialogu v Aténách“ ve vystoupení účastníka a v jeho diskuzích s delegáty.

Ohlasy: podstatná část projevu byla následně publikována v místním a kyperském tisku a teze rozšiřovány mezi účastníky z Portugalska, Libye, Alžírsko, Sýrie, Izraele, Súdánu a Libanonu. O text vystoupení projevil oficiálně zájem mluvčí kyperské vlády.

AO ARAK 2

Cíl: diskreditovat US politiku vůči Nikaragui (N).¹¹¹

Provedené: formou zvláštního čísla belgického časopisu, který [byl] rozeslán do řady zemí ZE.

Ohlasy: časopis zopakoval námi iniciovanou výzvu k finanční sbírce na podporu N. a svým obsahem poskytl argumenty k diskusi v rámci jiné akce k politice USA vůči N. Diskuse vyústila v přijetí komuniké zasláního polit. a společenským představitelům Belgie a HSP. Široce publikováno v tisku s využitím našich myšlenek. Kladný dopad ověřen v rozhovorech s polit. činiteli.

AO ARAK 4

Cíl: vyvolávat a šířit akce kyperské veřejnosti proti politice USA vůči Nikaragui (N).

Provedené: organizace mládeže inspirovány k akcím na podporu N. (besedy, články, fin[anční] sbírka); využití článků z akce ARAK 2 v místním tisku; vyrobeny propagační materiály (samolepky, odznaky).

Ohlasy: akci převzaly další kyperské pokrokové organizace, čímž vznikla dlouhodobá kampaň odpovídající cílům AO s velkým ohlasem u veřejnosti.

AO GIFT

Cíl: posilovat rozpory mezi evropskými státy NATO a USA s využitím skutečnosti, že kyperská místa nekontrolují dodávky (chemické zbraně) na anglické vojenské základny na Kypru.

Provedené: formou článků v řeckém tisku, falsdokumentem, šířením našich tezí v kyperských politických a společenských kruzích i vůči prezidentovi.

Ohlasy: kyperský tisk publikoval článek s kopiemi dokumentů rozesílaných v rámci AO a obsah článku zveřejněn v monitoru pro ZÚ a další významné odběratele. Tisk kritizoval laxní postup vlády (zveřejněno také v monitoru); kampaň vyprovokovala k výzvě kyperskou mírovou radu, která byla široce publikována.

AO MERO

Cíl: přispět k rozšíření návrhů SSSR k zajištění bezpečnosti a uvolňování napětí ve Středomoří.

Provedené: formou zveřejnění celého návrhu v bulletinu vlivné italské organizace; vytištěním plakátů odsuzujících činnost a plány USA ve Středomoří (část plakátů vylepena u US vojenských základen a část zaslána mírovým organizacím v Itálii, Řecku a Španělsku).

Ohlasy: řada italských mírových organizací využila rozšiřované informace a připojila se k výzvě vyhlásit italské pobřeží za denuklearizovanou zónu, čímž došlo k posílení odporu vůči US přítomnosti v oblasti. Organizace, která vydala bulletin, byla plně získána pro naše cíle a již sama postupuje v intencích AO.

Operace AKTÉR – diskreditace politiky NSR (operace zrušena 1988 a problematika začleněna do operace LONG)

AO ETNA 2

Cíl: aktivizovat mírové hnutí v NSR, Rakousku a německy mluvících oblastech Švýcarska a Belgie proti US plánům vyzbrojování kosmu.

Provedené: formou znovuvydání brožury (rozšířená verze o materiály přátel) v NSR a distribucí ve výše uvedených zemích.

Ohlasy: pozitivní dopad zejm. v levicové bázi SPD¹¹², hodnocena jako vhodný materiál pro mobilizaci pasivních sil SPD, k využití ve stranickém školení; jako studijní materiál pro funkcionáře okresních a zemských organizací SPO¹¹³; brožuru vlastnil rakouský ministr zahr. věcí.

AO STAV

Cíl: prohloubit diskreditaci koalice CDU/CSU/FDP¹¹⁴ v demokraticky orientovaných kruzích NSR.

Provedené: formou vydání brožury v NSR.

Ohlasy: brožura hodnocena funkcionáři SPD i organizacemi (např. městská org. v Bonnu) velmi pozitivně; využívají [ji] v předvolebních shromážděních a označují jako pozitivní přínos k aktivizaci a k argumentačně propagačnímu vyzbrojení základny SPD.

AO REHAN

Cíl: vyvolat v Bavorsku protiamerické nálady v souvislosti s šířením smyšlené informace o US zájmu vybudovat v oblasti vojenské cvičiště a zároveň diskreditovat Strausse [Strauß] a ministra obrany jako prosazovatele zájmů USA v NSR.

Provedené: formou fals-dopisu (informace o chystané výstavbě cvičiště a pozvánka na shromáždění); falsleták jménem organizace ochránců životního prostředí napadající Strausse aj.

Ohlasy: akce (fiktivní shromáždění) vyvolala rozsáhlá policejní opatření. Členové CDU žádali objasnění záležitostí.

112 Sozialdemokratische Partei Deutschlands.

113 Sozialdemokratische Partei Österreichs.

114 V SRN vládla koalice CDU/CSU a FDP od voleb v březnu 1983 a znovu po volbách v roce 1987.

AO MUNDO

Cíl: diskreditovat Kohlovu¹¹⁵ vládu, která rozvíjí vztahy s USA i na úkor bezpečnosti své země.

Provedené: formou brožury v NSR s využitím podkladů přátel.

Ohlasy: vhodný propagační materiál v rámci volebního boje – přispěl k ovlivnění voličské báze ve prospěch SPD.

AO POLI

Cíl: diskreditovat Strausse v NSR společenských kruzích z hlediska jeho činnosti za války a vyvolat rozpory mezi vedení S[udetendeutsche]L[andsmantschaft] a Straussem.

Provedené: formou falsprohlášení a falspozvánky SL na tisk. konferenci u příležitosti oznámení návrhu na udělení Nobelovy ceny míru Straussovi.

Ohlasy: zprávu uveřejnila US tisková agentura a záhy dementovala. Poté místní tisk akci označil za cílený rušivý manévr před srazem SL. Přes označení za padělek tisk se v komentářích k obsahu vracel, citoval pasáže, kritizoval způsob práce US tiskové agentury (závažné informace by měly být prověřovány); tisk. mluvčí SL byl pobouřen, ale uznal, že údaje ve falsprohlášení jsou částečně pravdivé.

AO ENTE

Cíl: prohloubit rozpory mezi členskými státy NATO při výběru nového G[ENE-RÁLNÍHO]T[AJEMNÍKA]; diskreditace Strausse.¹¹⁶

Provedené: formou falsprohlášení Strausse a falsletáku belgické protiamericky orientované politické strany.

Ohlasy: falsprohlášení Strausse proti kandidatuře ministra obrany NSR na funkci GT NATO citoval holandský tisk před návštěvou Kohla v této zemi, HSP v NSR označily prohlášení za padělek s tím, že autor má styky do vysokých polit. míst v NSR.

Operace DELTA – odhalovat americkou agresivní politiku na B[LÍZKÉM]V[YCHO-DĚ] (operace zrušena 1987; problematika začleněna do operace NAPA)

AO LIBA

Cíl: diskreditovat cíle US neoglobalismu v souvislosti s americkou agresí proti Libyi.

Provedené: podle našich tezí realizováno především v tisku a vlivovými kanály rezidentur Atény, Dillí, Tokio, Alžír, Paříž, Berlín, Tirana (koordinováno s přáteli).

Ohlasy: publikováno ve 3 vlivných periodikách, ústně šířeno do politických, novinářských a diplomatických kruhů, zorganizována tisková konference, ovlivňování zahraniční korespondenti; celkově ohlasy pozitivní.

115 Helmut Kohl (1930–2017), německý konzervativní politik, předseda CDU, v letech 1982–1998 kancléř Spolkové republiky Německo.

116 Srov. dokument 1b.

Operace NAPA – posilování protiimperialistického charakteru HNZ

AO TEMPO 4

Cíl: v souvislosti s 8. summitem HNZ přispět ke kompromitaci politicko-vojenské strategie USA v R[OZVOJOVÝCH]Z[EMÍCH]

Provedené: formou vydání knihy v Indii (ve spolupráci s rozvědkou NDR).

Ohlasy: kromě prodeje v zemi a rozeslání na vybrané adresy, kniha distribuována přímo v místě konání summitu; velmi kladný ohlas mezi účastníky konference a přítomnými novináři; interview s autorem v Zimbabwské TV a rádiu; projeven značný zájem o další výtisky, a to i ze strany Američanů; knize věnována největší pozornost v porovnání s dalšími publikacemi v místě summitu.

AO USUS 7

Cíl: propagovat sovětské mírové návrhy ze zvl[áštním] důrazem na oblasti Asie a Pacifiku.

Provedené: na základě našich tezí připraven v Indii program mezinárodního symposia na téma „Nezúčastněnost a světový mír“.¹¹⁷

Ohlasy: akci inauguroval indický premiér a zúčastnila se jí řada vládních, politických a akademických představitelů. O přípravě, průběhu a závěru jednání informoval tisk a televize.

AO FAVORIT 3

Cíl: odhalit poškozování syrské ekonomiky americkou petrolejářskou společností.

Provedené: formou předání informace agenturou prezidentovi Assadovi.¹¹⁸

Ohlasy: přesná znalost situace umožnila diskreditovat US firmu a způsobila, že syrský prezident dal pokyn zadat projekt Československu (8 milionů USD čistého zisku pro ČSSR).

AO FAVORIT 4

navázal na AO FAVORIT 3 a obdobným způsobem získán pro ČSSR dodatkový kontrakt představující pro ČSSR cca 7 milionů čistého zisku.

Operace PAGODA – diskreditace politiky Vatikánu a papeže Jana Pavla II.¹¹⁹
(operace zrušena 1987; problematika začleněna do operace INFEKCE)

AO AVANTI 2

Cíl: přispět k vyvolání rozporů mezi Státním sekretariátem a vedením Rádia Vatikán a zmírnit útočnost vystoupení předst[avitelů] čs. kněžské emigrace v Rádiu Vatikán proti ČSSR.

117 Srov. dokument 1b.

118 Háfiz al-Asad (1930–2000), generál syrského letectva, v letech 1966–1970 ministr obrany, 1970–1971 předseda vlády, 1970–2000 generální tajemník strany Baas, 1971–2000 syrský prezident.

119 Svätý Jan Pavel II., vlastním jménem Karol Józef Wojtyła (1920–2005), polský katolický duchovní, v letech 1958–1963 pomocný biskup, 1964–1978 arcibiskup krakovský, 1967 kardinál a 1978–2005 papež.

Provedené: formou vlivového kanálu ve vedení stát[ního] sekretariátu Vatikánu.

Ohlasy: předaná informace o neopodstatněném útoku Rádio Vatikán proti ČSSR vyvolala převedení autora (čs. emigrant) rozhl[asové] relace z Vatikánu do Paříže a ukončení jeho přispívání v programech Rádia. Podobná relace již nebyla vysílána.

Operace ČAJ – diskreditace hegemonistické politiky Č[ínské]L[idové]R[epubliky] a pozitivní AO ke zlepšení vztahů s ČLR

AO CHEJ

Cíl: narušování čínsko-japonských politických vztahů.

Provedené: formou falšpovzánky na smyšlenou recepci a výhružných falšdopisů a falšprohlášení fiktivních organizací.¹²⁰

Ohlasy: na falšpovzánku tituláře ZÚ ČLR v Japonsku (pozdání na recepci u příležitosti výročí kapitulace Japonska¹²¹) podrážděně reagovala fiktivní ultranacionalistická japonská org. čínským zastoupením v zemi; na tuto japonskou provokaci odpověděla fiktivní čínská organizace falšprohlášením adresovaným ZÚ Japonska v Pekin[gu] a různým japonským zastoupením v ČLR. Japonský tisk zveřejnil odmítavé prohlášení ZÚ ČLR v Tokiu; čínský tisk publikoval prohlášení mluvčího čínské vlády vyzývající jap[onskou] vládu, aby věnovala pozornost případu v Tokiu (kromě uvedeného i zhanobení čínsko-japonského památníku aktivizovanými jap. nacionalistickými skupinami a demonstrace před ZÚ ČLR). Akce vyvolala značný rozruch na ZÚ ČLR v Tokiu, v místním dipl[omatickém] sboru a čínskou stranou byla považována za AO CIA nebo specslužeb Tchaj-wanu.

AO AFRI

Cíl: diskreditovat čínský nacionalismus u představitelů rozvojových, především afrických zemí.

Provedené: formou výhružných falšdopisů fiktivních org. čínských studentů na adresu vybraných ZÚ afrických zemí.¹²²

Ohlasy: obsah falšdopisu – negativní názor na nevhodné chování afrických studentů v ČLR (z pohledu čínského nacionalismu) vyvolal rozhořčení a protestní akce afrických i dalších rozvojových studentů a zastoupení v ČLR. Vzniklou situací se zabývala čínská vláda a řešení [bylo] přijato Státní komisí pro školství. Postoj musel zaujmout i předseda Všečínské studentské federace. Africkým studentům a diplomatickým zastoupením slíbena náprava. Široce publikováno v místním i zahraničním tisku. Oslabena důvěryhodnost v čínský nacionalistický kurs.

Operace ASPEN – boj proti mezinárodnímu sionismu

(operace zrušena 1987; problematika začleněna zejména do operace SEPIE)

120 Srov. dokument 1b.

121 Rozhlasové prohlášení císaře Hirohita o bezpodmínečné kapitulaci japonských jednotek z 15. 8. 1945 bylo formálně stvrzeno 2. 9. 1945 podpisem kapitulacních listin na palubě americké bitevní lodi Missouri.

122 Srov. dokument 1b.

AO DERBY 12

Cíl: šířit u vedoucích polit. představitelů arabského světa hodnocení vývoje na BV v r. 1985 se záměrem sjednocovat arab[ské] pokrokové síly v boji proti Izraeli a USA.

Provedené: formou brožury zpracované z 12 čísel bulletinu, jež byly vydány čs. rozvědkou pod hlavičkou fiktivní islámské arabské skupiny.

Ohlasy: využito novináři v Alžírsku, Egyptě, oceněno přáteli.

AO ADA 10

Cíl: zastrážit Američany v Jordánsku a Káhiře naznačením, že se stanou obětmi sionistického teroru.

Provedené: formou letáku fiktivní sionistické organizace odeslaného polit. osobnostem, institucím a HSP zejména ZE.

Ohlasy: zachyceny konkrétní obavy pracovníků US institucí v zahraničí.

AO UPÍŘ

Cíl: prohlubovat rozpory v otázkách podpory přistěhovalectví židů do Izraele.

Provedené: falsifikát bulletinu fiktivní židovské organizace odeslaného tisku v ZE a USA.

Ohlasy: účinek zejména v Anglii a znepokojilo přísl[ušné] kruhy a orgány i v Izraeli a Světové sionistické organizaci.

AO BUKLIT

Cíl: šířit v západní a arabské veřejnosti stanoviska ČSSR k problémům BV, izraelské agrese a ideodiverznímu působení sionismu.

Provedené: brožura vycházející z názorů US publicisty vydaná T[ISKVOU] A[GENTUROU] Orbis v arabštině a angličtině.

Ohlasy: oceněno zejména zahraničními novináři; zájem projevil Arafat.¹²³

AO FORO 2

Cíl: ovlivňovat diferenciacní proces v kruzích Světového žid[ovského] kongresu k podpoře realistických stanovisek (válka a mír aj.).

Provedené: vystoupení čs. delegátů na zasedání Svět. židovského kongresu dle našich tezí.

Ohlasy: široká reakce HSP na Západě; kladně hodnoceno přáteli.

ABS, f. I. správa SNB – nsvazková agenda, ISF 474, sl. 5. Příloha k čj. A-00191/36-89. Originál, strojopis, 17 stran.

123 Jásir Arafat, vlastním jménem Mohammed Jásir Abdalláh-Raúf Kudwa al-Husajní (1929–2004), od roku 1968 vůdce palestinského nacionalistického hnutí Fatah, od roku 1969 předseda výkonného výboru Organizace pro osvobození Palestiny a od roku 1971 vrchní velitel Palestinské osvobozené armády.

Dokument 3a

1989, 22. prosince – Praha. Předložení záznamů 17. odboru Hlavní správy rozvědky SNB o posledním jednání v Moskvě s funkcionáři I. Hlavní správy KGB SSSR po linii „info“, čj. A-09689/17-89

[...]¹²⁴

S c h v a l u j i : [...]¹²⁵

z pověření pplk. Vilém KAINAR¹²⁶

náčelník I. správy SNB

Věc: Záznam z jednání představitelů čs. rozvědky po linii info se sovětskými přáteli, které se uskutečnilo ve dnech 27. 11.–1. 12. [1989] v Moskvě

Vážený soudruhu náčelníku,
v příloze předkládám výše uvedenou zprávu.

Náčelník 17. odboru

mjr. Karel MÍŠEK¹²⁷

[...]¹²⁸

Archiv ÚPN, f. Hlavná správa rozviedky, reg. č. 81305/120, č. l. 72. Věc: Záznam z jednání představitelů čs. rozvědky po linii info se sovětskými přáteli, které se uskutečnilo ve dnech 27. 11.–1. 12. [1989] v Moskvě. Originál, strojopis, 1 strana.

Dokument 3b

[1989, 22. prosince – Praha.] Záznam z posledního jednání zástupců 17. odboru I. správy SNB s vedením správy RI I. Hlavní správy KGB v Moskvě ve dnech 27. listopadu až 1. prosince 1989

Na základě schváleného plánu mezinárodních styků I. správy ZNB, sa v dňoch 27. 11.–1. 12. 1989 uskutečnilo v Moskve jednanie medzi predstaviteľmi čs. rozviedky a predstaviteľmi I. HS VSB¹²⁹, správy RI.

124 V záhlaví prvopisu byl vyznačen počet příloh: 2/7.

125 Vlastnoruční podpis: Kainar.

126 K poslednímu náčelníkovi I. S-SNB pplk. Vilému Václavkovi – „Kainarovi“ (nar. 1944) srov. BÁRTA, Milan – KALOUS, Jan – POVOLNÝ, Daniel – SIVOŠ, Jerguš – ŽÁČEK, Pavel: *Biografický slovník náčelníků operativních správ Státní bezpečnosti v letech 1953–1989*, s. 482–489; ŽÁČEK, Pavel: *The Last Chief of Czechoslovak Foreign Espionage in 1989. A Portrait of Vilém Václavek (aka Kainar)*. *Journal for Intelligence, Propaganda and Security Studies*, 2017, vol. 11, č. 1, s. 100–111.

127 Mjr. Karel Suchopár – „Míšek“ (nar. 1949), od 1. 10. 1988 do února 1990 náčelník 17. odboru I. S-SNB.

128 Vlastnoruční podpis: mjr. Míšek.

129 Srov. ŽÁČEK, Pavel: *Za mír a socialismus až do trpkého konce. Dokumenty o spolupráci československé a sovětské rozvědky, 1985–1989*, s. 355–356. V podkladech I. správy SNB bylo zdůrazněno, že šlo o delegaci na úrovni NO po linii infoprodukce.

Za sovietsku stranu sa jednaní zúčastnili:

1. genmjr. CHRENOV V. M.¹³⁰, náčelník správy RI – vedúci delegácie
2. plk. NOVIKOV G. V., Z[ástupca]N[áčelníka]S[právy] – člen delegácie
3. plk. SERGEJEV A. A., ZNS RI pre USA, INN a VPO – člen delegácie

V priebehu jednaní sa zo sovietskej strany ďalej zúčastnili:

1. plk. DAVIDOV V. M., ZNS RI
2. plk. LOBANOV, náčelník odboru ZE a NATO
3. plk. SMIRNOV E. A., náčelník odboru INN a VPO
4. pplk. NANČENKO, náčelník informačného strediska správy RI

Delegácia čs. rozvedky bola dňa 30. 11. 1989 v budove sovietskej rozvedky prijatá náčelníkom sovietskej rozvedky generálporučíkom ŠEBARŠINOM Leonidom Vladimirovičom.¹³¹

Za 17. odbor I. správy ZNB sa jednaní zúčastnili:

1. major JUDr. Karel MÍŠEK, N[ÁČELNÍK]O[DBORU] 17 – vedúci delegácie
2. major RSDr. Ján MAŠATA, V[EDÚCI]S[TARŠÍ]R[EFERENT]Š[PECIALISTA] odb[oru] 17 – člen delegácie

V priebehu jednaní pozornosť bola venovaná týmto otázkam:

1. Vyhodnotenie vzájomnej spolupráce po línii info.
2. Problematika INN, súčasný stav a perspektíva.
3. Problematika ideologickej diverzie.
4. Využívanie výpočtovej techniky v analyticko-informačnej činnosti, problematika A[utomatizované]I[nformačné]S[ystémy].

1. Vyhodnotenie vzájomnej spolupráce po línii info

Pri prejednávaní tohoto bodu programu súdruh CHRENOV konštatoval, že súčasný vývoj vojenskopolitickej situácie vo svete, v jednotlivých krajinách ZSSR a vývoj vzťahov medzi USA a ZSSR potvrdil správnosť orientácie našej informačnej činnosti. Široký záber našej informačnej činnosti potvrdil aj oprávnenosť vzájomných dohôd o spolupráci, ktoré nám umožňujú zaoberať sa širokým spektrom dôležitých medzinárodných otázok.

Správa RI I. HS VSB obdržala v sledovanom období, tj. od novembra 1988 do novembra 1989 od I. správy ZNB celkom 683 informačných podkladov. V porovnaní s rozvedkou NDR z hľadiska kvantity je čs. rozvedka na druhom mieste, ale z hľadiska kvality, boli informačné podklady čs. rozvedky všeobecne hodnotené ako kvalitnejšie.

Podľa názoru sovietskych priateľov 86 informácií bolo hodnotených ako cenné, 229 ako zaujímavé, 367 ako čiastočne zaujímavých a jedna informácia podľa názoru sovietskych priateľov bola bezcenná. Pre informácie čs. rozvedky v uplynulom období bolo typické:

130 Genmjr. Vladimír Michajlovič Chrenov (nar. 1928), od dubna 1984 do jara 1991 náčelník správy „RI“.

131 Srov. dokument 3c.

- informácie sa dotýkali širokého spektra medzinárodných otázok;
- 30 % zaslaných informácií boli podklady k problematike INN a vojensko-politickým problémom;

- informácie čs. rozviedky boli vo svojej väčšine využívané v materiáloch správy RI pre vedúcich straníckych a štátnych predstaviteľov ZSSR;

Z hľadiska ďalšej orientácie informačnej činnosti sovietskí priatelia konštatovali, že aj naďalej budú aktuálne informácie k týmto okruhom otázok:

1. Problematika USA, vrátane vnútropolitických otázok.
2. Problematika vojenskostrategických otázok, najmä dlhodobé plány USA na dosiahnutie strategickkej prevahy nad ZSSR.
3. Problematika ZE, integračné procesy v ZE, problematiky NSR, Rakúska, koordinovanej politiky NATO voči ZSS.
4. Problematika krízových oblastí.

2. Problematika INN, súčasný stav a perspektíva

Jednania k tomuto bodu programu sa zúčastnil plk. SMIRNOV E. A., náčelník odboru INN – VPO.

Súdrh SMIRNOV vo svojom vystúpení konštatoval, že podľa názoru sovietskej rozviedky, je potrebné v súčasnej dobe rozlišovať propagandistické a diplomatické vyhlásenia k vývoji súčasnej vojenskopolitickej situácie od skutočnosti, ktorá nie je na prvý pohľad zrejímá. Podľa dostupných informácií Spojené štáty neustúpili od svojich rozhodujúcich vojenských programov, od SDI, od svojich rozhodujúcich politických cieľov. Z tohoto dôvodu úloha INN má aj naďalej prvoradý význam, aj keď je potrebné sa zamyslieť ako ju plniť.

Podľa názoru ZSSR v súčasnej vojenskopolitickej situácii je v rámci INN potrebné sa sústrediť na sledovanie dlhodobých vojensko-strategických programov USA, ktoré smerujú k dosiahnutiu strategickkej prevahy nad ZSSR a ZSS.

V súčasnej dobe nehrozí bezprostredná príprava USA a jeho spojencov na raketojadrovú vojnu, to však neznamená, že neprebíha kontinuálna príprava na vojnu a to jak v politickej, vojenskej, ekonomickej oblasti a oblasti civilnej obrany, tak aj v činnosti špeciálnych služieb. Pre nás je potrebné mať pod kontrolou tento proces v USA a krajinách NATO.

Správa RI podľa vyjádrenia s. SMIRNOVA aj naďalej zachováva povinnosť zasielať z rezidentúr svodné informácie k INN a sama spracováva svodnú informáciu pre svoje najvyššie politické a štátne vedenie v takej podobe, v akej ju poskytuje aj I. správa ZNB.

V tejto súvislosti predstavitelia čs. rozviedky navrhli sovietskym priateľom zorganizovať jednorázové stretnutie predstaviteľov ZSSR, ČSSR a NDR, ktorí sa zaoberajú problematikou INN a tam posúdiť otázku ďalšej perspektívy problematiky INN. Sovietski priatelia prisľúbili týmto návrhom sa zaoberať.

3. Problematika ideologickej diverzie

Samostatne sa správa RI problematikou ideologickej diverzie nezaobera, túto problematiku spracováva iná správa VSB.

4. Problematika využívania výpočtovej techniky v analyticko informačnej činnosti, AIS

V podmienkách správy RI zber, ukladania a využívanie informačných podkladov sa realizuje pomocou počítača sovietskej výroby. Tento je určený pre správu RI, ale je využívaný aj pre operatívne odbory. Prostredníctvom neho sa ukladajú informácie v podobe anotácií a ich vyberanie s databanky sa prevádza pomocou tematických otázok, alebo konkrétnou žiadosťou o konkrétnu informáciu.

Informácie sú do databanky ukladané v „informačnom stredisku“. Anotáciu informácií prevádzajú začínajúci analytici pracovníci. Pracovník správy RI si vyberá informácie na základe objednávky, ale je možné, aby sám pracoval na terminále v informačnom stredisku. Ukladanie informácií v archíve je zaistené pomocou mikrografie, pričom presné miesto informácie na liste je uvádzané na žiadanej zostave. Na mikrofiše sa informácie ukladajú postupne tak ako na centrálu prichádzajú. Požadovanú informáciu môže analytický pracovník obdržať v informačnom stredisku, ktoré požadovanú informáciu technicky spracuje.

Správa RI zatiaľ z hľadiska nedostatku financií neuvažuje o zavádzaní osobných počítačov do AIS. Ako náhle sa však finančné možnosti zlepšia, budú tieto zavádzané do AIS a zároveň v prospech riadenia správy.

Informačné stredisko ďalej spracováva obvyklé štatistické prehľady o informačnej činnosti operatívnych odborov, rezidentúr a KP.

Blokovanie prístupu k informáciám je prevádzané obvyklým spôsobom. Náčelník strediska súdruh MANČENKO v priebehu jednaní ďalej navrhol, aby bola v Moskve realizovaná krátkodobá sťaž pracovníkov, ktorí sa problematikou AIS zaoberajú.

Záver:

1. Naďalej pokračovať vo výmene informačných podkladov podľa potrieb oboch spriatelnených rozviatok. Sovietski priatelia očakávajú, že čs. rozviatka bude aktívnejšie predkladať sovietskej strane svoje informačné potreby. Sovietska strana je pripravená potrebám čs. rozviatky vyhovieť.

2. Podľa možnosti a po vzájomnej konzultácii zorganizovať poradu pracovníkov INN zo ZSSR, ČSSR a NDR o perspektíve INN. Realizovať sťaž v Moskve pracovníkov 17. odboru, ktorí sa zaoberajú problematikou AIS.

3. Koncom septembra, alebo začiatkom októbra, previesť v Prahe ďalšiu pravidelnú konzultáciu medzi 17. odborom I. správy ZNB a správou RI I. HS VSB.

Náčelník 17. odboru
mjr. Karel MÍŠEK [...] ¹³²

Spracoval:
mjr. JUDr. Ján MAŠATA [...] ¹³³

Archiv ÚPN, f. Hlavní správa rozvědky, reg. č. 81305/120, č. l. 73–77. ZÁZNAM z jednania predstaviteľov čs. rozvědky po línii info se sovietskými přátelmi, které sa uskutečnilo v dňoch 27. 11.–1. 12. [1989] v Moskve. Originál, strojopis, 5 stran.

132 Vlastnoruční podpis: mjr. Mišek 22/12 [1989].

133 Vlastnoruční podpis: mjr. Ján Mašata.

Dokument č. 3c

[1989, 22. prosince – Praha.] Záznam z přijetí delegace I. správy SNB u náčelníka I. Hlavní správy KGB genpor. Leonida Vladimiroviče Šebaršina v Moskvě dne 30. listopadu 1989

Prijatie delegácie čs. rozvedky náčelníkom I. HS VSB, námestníkom predsedy KGB sa uskutočnilo dňa 30. 11. 1989 v priebehu jednaní so sovietskými priateľmi po línii info.

Za sovietsku stranu sa jednaní zúčastnili:

1. genpor. ŠEBARŠIN L. V. – náčelník I. HS VSB, námestník predsedu VSB
2. genmjr. CHRENOV V. M. – náčelník správy RI I. HS VSB
3. plk. NOVIKOV G. V. – ZNS RI, I. HS VSB
4. plk. SERGEJEV A. A. – ZNS RI, I. HS VSB pre USA, INN a VPO

Za čs. rozvedku sa jednaní zúčastnili:

1. mjr. JUDr. Karel MÍŠEK – náčelník 17. odboru I. správy ZNB
2. mjr. RSDr. Ján MAŠATA – VSRS 17. odboru I. správy ZNB

Náčelník správy RI I. HS VSB v úvode svojho vystúpenia zhrnul doterajšie výsledky jednaní s delegáciou čs. rozvedky a zvlášť zvýraznil prínos infomačných podkladov čs. rozvedky pre analyticko-informačnú činnosť správy RI.

Ďalej konštatoval, že v priebehu jednaní boli medzi oboma delegáciami dohodované okruhy tém, ktoré budú v budúcom období zaujímať jak sovietsku, tak aj čs. rozvedku. Podtrhol význam problematiky INN, aj keď, ako konštatoval, je potrebné na problematiku INN sa pozeráť zo zorného uhlu dlhodobých plánov USA a jeho spojencov na dosiahnutia strategickej prevahy Spojených štátov nad ZSSR.

Informoval náčelníka sovietskej rozvedky, že čs. delegácia bola sovietskými súdruhmi priebežne informovaná o vývoji vnútro politickej situácie v ČSSR. V tejto súvislosti konštatoval, že v priebehu jednaní bola zdôraznená potreba zachovať vzájomné záväzky v rámci Varšavskej zmluvy.

Náčelník sovietskej rozvedky vo svojom vystúpení konštatoval, že čs. delegácia je prvá, ktorú vo svojej funkcii prijal, a tento fakt podtrháva aj význam a podiel čs. rozvedky na zaistenie bezpečnosti VS. Toto konštatovanie platí predovšetkým pre problematiku INN, lebo ako je informovaný, informačné podklady INN tvorili 50 % celkovej informačnej produkcie čs. rozvedky v prospech sovietskej rozvedky.

Súdruh ŠEBARŠIN zdôraznil, že napriek pozitívnym zmenám vo vojensko-politickej situácii vo svete, je potrebné venovať pozornosť plánom špeciálnych služieb na podkopanie stability.

Ďalej vo svojom vystúpení konštatoval, že je potrebné vyhnúť sa, aby vzájomná spolupráca bola jednostranná a zvýraznil fakt, že sovietská rozvedka je pripravená poskytnúť „informačnú podporu“ čs. rozvedke, zvlášť v súčasnom zložitom období.

Súdruh ŠEBARŠIN ďalej konštatoval, že bol informovaný o návrhu čs. rozvedky zorganizovať jednorázové pracovné stretnutie predstaviteľov ZSSR, ČSSR a NDR po línii info k problematike INN. K tomuto poznamenal, že je to zaujímavý návrh a sovietská rozvedka sa ním bude zaoberať.

V závere svojho vystúpenia opäť poďakoval za pomoc, ktorú čs. rozviedka po línii info poskytla sovietskej rozviedke. Vyjadril názor, že aj naďalej budú v našej vzájomnej spolupráci zachované princípy vzájomnej spolupráce v rámci VS.

Archiv ÚPN, f. Hlavná správa rozviedky, reg. č. 81305/120, č. l. 78–79. ZÁZNAM z prijatia delegácie čs. rozviedky náčelníkom sovietskej rozviedky generálporučíkom ŠEBARŠINom Leonidom Vladimirovičom. Originál, strojopis, 2 strany.